№ 127 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆԻՍԻ 12 — 1908 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆԻՍԻ 12 № 127

ԵՐԵՍՈՒՆ ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ"
Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տէլէֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ
Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ
ԽՈՐՀՐԴԱԿՑԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ
ՎԵՐՋԻՆ ՆԻՍՏԸ

Նշանակված է յունիսի 13-ին,

երեկոյեան ժամը 7-ին, Թիֆլիսի բօրսայի դահլիճում. Խնդրվում է Թիֆլիսի բոլոր պատուիրակներին ներկայ լինել այդ ժողովին.

2—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱԶՆՈՒԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԿՍԼՈՒԱԾԱԿԱՆ
ԲԱՆԿԸ

սրանով յայտարարում է ի գիտութիւն Բանկի պ. պ. փոխառուների, որ ֆինանսների պ. Մինիստրը հաստատել է հետեւեալ կանոնները զրաւ դրված կալուածքների վճարումների պայմանաժամը երկարեցնելու կարգի վերաբերմամբ.

ՊԱՐՏՔԻ ՊԱՅՄԱՆԱԺԱՄԻ ԵՐԿԱՐԵՑՆԵԼԸ,

առանց մեծացնելու նրա գումարը, կարող է թոյլատրվել Բանկի պայմանաժամային վճարումների չափը պակասեցնելու նպատակով, սկզբնական փոխառութիւն տալու ժամանակից ոչ պակաս հինգ տարի անցնելուց յետոյ, այնպէս որ կալուածքի վրա մնացած պարտքը, լիակատար հարիւր ռուբլիներ դարձնելուց յետոյ, որի պատճառով փոխառուներից հարկաւոր դէպքերում պահանջվում է առձեռն դրամով վճարումներ կատարել ըստ հաշի,—գրվում է կալուածքների վրա որպէս փոխառութիւն նոր պայմանաժամով, որի մասին մակագրվում է փոխառուի գրաւական-պարտագրի վրա. իսկ կալուածքի վրա դրված արգելքը մնում է իր նախկին ոյժի մէջ. Փոխառութեան պայմանաժամը մնում է իր նախկին ոյժի մէջ: Փոխառութեան պայմանաժամը երկարեցնելու մասին հաղորդվում է պատշաճաւոր աւագ նոտարին համապատասխան մակագրութիւն անելու համար: Վճարումների պայմանաժամը երկարեցնելու համար չէ պահանջվում նոր գրաւական վկայական ներկայացնել:

(Ե. Հ.) ա. 2—2

Բազուի հայոց «Մեսրոպեան» տղայոց դպրոցի համար

ՀԱՐԿԱՒՈՐ ԵՆ
ՄԻ ԱՒԱԳ-ՈՒՍՈՒՑԻՉ եւ
ՌՈՒՍԱՑ ԼԵԶՈՒԻ ՄԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ

Աւագութեան թեկնածուն բարձրագոյն կրթութիւն ստացած անձն պիտի լինի, իսկ ռուսերէնի ուսուցիչը ուսուցչական ինստիտուտն աւարտած և փորձառու: Աւագն ունենալու է շաբաթական 12—14 դաս, իսկ ռուսերէնի ուսուցիչը 20—24 դաս. դասագինը 60 ր. է, իսկ աւագութեան վարձատրութիւնը 800 ր.:

Աւագութեան թեկնածուները մինչև յունիսի 15 ը թող դիմեն Հոգաբարձութեան, յայտնելով թէ ինչ առարկայից դասեր կը ցանկանան աւանդել: Ցանկալի է, որ աւագը հայերէնագիտութեան դասեր ունենայ: Ազատ են նաև բնագիտութեան և աշխարհագրութեան 16 դասերը:

Հասցէն՝ Баку, Попечительству бакинскихъ армянскихъ церковно-приходскихъ школъ (Гимназическая ул., д. арм. чел. о-ва).

առ. 3—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Հինգշաբթի, յունիսի 12-ին

Ժողովարանի ամարային շինութեան մէջ տեղի կունենայ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Հիւրերը, պ. պ. անդամների երաշխաւորութեամբ, մուտքի համար վճարում են 1 ռուբլի:

Սկիզբն է երեկոյեան 9 ժամին

առ. 1—1

ԱՐՁԱՆԱԳՐԵՑԷՔ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Դուք գիտէք, թէ որքան մեծ վիճաբանութեան առարկայ դարձաւ այն բանը, թէ վնասված տեղերի գիւղացին ինչ հացահատիկներ պէտք է գործածէ արտերը սերմանելու համար:

Արդեօք կարող էր գիւղացին ծառայեցնել այդ նպատակի համար Ռուսաստանից ստացած հացահատիկները, թէ պէտք է առայժմ սահմանափակվէր տեղական սերմերով:

Այժմ, երբ սերմացանութիւնը վերջացել է և զանազան տեղերում գործադրել են թէ տեղական և թէ բերովի սերմացուներ, կարևոր է ճիշտ գաղափար ունենալ այն բանի մասին, թէ որ սերմը ինչ հետևանքներ է տուել գիւղացու տնտեսութեան մէջ:

Անհրաժեշտ է դիտողութիւններ կատարել սիստեմօրէն և արձանագրել հետևանքները:

Դա կարևոր է, որպէսզի հնարաւորութիւն ունենանք այս տարվայ փորձերից դասեր վերցնել ապագայի համար, և եթէ սխալներ են արված՝ նրանց այլ ևս չը կրկնելու, իսկ եթէ աջող արդիւնքներ են ստացվել՝ նրանց լայն չափով տարածելու համար:

Գիւղերի շրջանում գտնվող ինտելիգենտ անձերը պէտք է իրանց վրա վերցնեն այդ դիտողութիւններ անելու աշխատանքը և յետոյ հաղորդեն նրանց կամ մամուլին, կամ նպաստամատոյց յանձնաժողովին:

Մենք մեր կողմից ուրախութեամբ կո ծանօթանանք այն բոլոր նիւթի հետ, որ մեզ կուղարկվի, և անկասկած՝ եթէ նա բաւականաչափ հարուստ կը լինի, այն ժամանակ հնարաւորութիւն կունենանք որոշ եզրակացութիւններ դուրս բերել կատարված փորձերից:

Պէտք է նկատենք նախօրօք, որ դիտողութիւնները պէտք է շարունակել մինչև բոյսի զարգացման վերջը և տեսնել թէ ինչ հունձ է ստացվում:

Մենք, օրինակ, գիտենք դէպքեր, երբ բերովի հացահատիկը սկզբում շատ լաւ է բուսնում և բարձր ծղօն է տալիս, բայց չէ կարողանում շուտով զարգացնել հասկերը, և ժամանակից առաջ հանդիպելով լեռնային ցուրտ քամիներին, վնասվում է զգալի կերպով և նուազեցնում իր բերքը:

Սերմի ընտրութեան և նրա բարելաւման խնդիրը գիւղական կարևոր խնդիրներից մէկն է և եթէ այս տարվայ դիտողութիւնները կարողանանք լուսաբանել նրան մի որոշ չափով՝ դա կը լինէր մի գրական ցուցում հողագործի համար ապագայում:

Ա. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Թէհրանից ստացված հեռագիրները խօսում են անջումանների ու շահի զօրքերի միջև սկված ընդհարումների մասին:

Սկված է արիւնահեղ ներքին պատերազմ, որի հետևանքները Պարսկաստանի համար անսահման կարող է լինել:

Բօհաղուր-Ջենգը, Պարսկաստան այդ չար ոգին, իր զրդռիչ գործողութիւններով զայրոյթ է պատճառել անջումաններին, և նրանք յափշտակութեամբ անձնատուր եղան Զիլլի-Սուլթանի այն արինցիպների պրոպագանդային, որ միայն սրով կարելի է արտաքսել Թէհրանից Բօհաղուր-Ջենգին և վերականգնել սահմանադրութիւնը:

Անջումանները արագութեամբ գինում են կամաւորներին: Ընդհարումները զօրքերի հետ արդէն սկսվել են, և մենք գտնվում ենք Պարսկաստանի համար խոշոր անցքերի նախօրեակում: («Рус. Сл.»)

—

Սահմանադրական կրիզիսը Պարսկաստանում, դատելով Լօնդօնի թերթերի Թէհրանեան թղթակիցների ուղված չափազանց յոռետես հեռագրներից, սուր կերպարանք է ստանում և ժամ առ ժամ կարելի է արիւնահեղ ընդհարում սպասել շահին հաւատարիմ մնացած զօրքերի և մէջլիսի կուսակից սպառազինված զօրախմբերի միջև:

Ներկայումս վճռվում է մէջլիսի ճակատագիրը: Պալատական ազդեցիկ կուսակցութիւններից մէկը խորհուրդ է տալիս շահին՝ 1) արձակել մէջլիսը, 2) հրատարակել նոր ընտրողական օրէնք, որը պակասեցնէր Թէհրանի յեղափոխականացած ազգաբնակութեան ներկայացուցիչների թիւը և ընդհակառակը՝ կրկնապատկէր «հանգիստ» գաւառների պատգամաւորների քանակը, 3) փոխադրել մայրաքաղաքը Թէհրանից Թաւրիզ, իբրև աւելի մօտ ռուսական սահմանին, շահի անձի ապահովութիւնը երաշխաւորելու նպատակով:

Ինչպէս երևում է շահը ընդունում է այդ ամբողջ ծրագիրը:

«New-York Herald» լրագրի թղթակցի տուած տեղեկութիւնների համաձայն, շահը իր թանգագին ադամանդեայ զարդարանքները արդէն ուղարկել է Թիֆլիս և հրամայել պատրաստութիւններ տեսնել, որպէսզի ապարանքը Թէհրանի շրջակայքում գտնվող ամարանոցից քաշվի դէպի հիւսիս, ռուսական սահմանին մօտիկ:

Արդէն բանակցութիւններ են վարում սահմանի վրա գտնվող քիւրդական մի քանի ցեղերի հետ, որոնք պատրաստակամութիւն են յայտնում որոշ վարձատրութեամբ դալ պաշտպանելու շահին:

Ռէակցիոներները, Լօնդօնի նոյն թերթերի ասելով, զինում են խուլիգանների ամբոխը, որոնք յեղափոխականների և զօրքերի առաջին ընդհարմանն են սպասում, որպէսզի յարձակվեն թալանելու տներն ու խանութները:

Անջումաններն էլ իրանց կողմից զինում են երիտասարդութիւնը մէջլիսը և սահմանադրութիւնը պաշտպանելու համար:

Մէջլիսը թէև շարունակում է բանակցութիւն վարել շահի հետ և դեռ յունիսի 1-ին ներկայացրել էր իր յիշատակագիրը, բայց, ըստ երևոյթին, չէ հաւատում, որ վէճը խաղաղասիրաբար կը վերջանայ և ամեն ջանք գործ է դնում, գոնէ, իր վրայից հեռացնելու ապագայ անկնկալների պատասխանատուութիւնը, որը, ինչպէս յայտնի է հեռագիրներից, արդէն սկսված է: Դրութեան անելանելիութիւնը ակներև է: Երկրի մէջ տիրող անկարգութիւնների մասին զեկուցանելու նպատակով շահի մօտ խօսելու գնացած 14 անուանի քաղաքացիներից երեքը, որ ամենից աւելի էին կրակոտ կերպով խօսում, շահի հրամանով կալանաւորվել են:

Առանց անգլօ-ռուսական, գուցէ նաև առանց գերմանական միջամտութեան հազիւ թէ կարելի լինի գործը վերջացնել: Այդ կարծիքին են Թէհրանում երկու կողմերն էլ. միևնոյն ժամանակ նրանք ենթադրում են, որ ռէակցիայի կողմը կը լինի Ռուսաստանը, իսկ սահմանադրութեան՝ Անգլիան: Ռուսաց քաղաքականութեան մասին ունեցած այդ գաղափարը չէ կարելի միասակար համարել ռուսական պրեստիժի համար: Այդ պատճառով մենք իրաւունք ունենք յուսալու, որ ռուսական միսսիան կանի այն ամենը, ինչ որ կախված է իրանից, որպէսզի արմատախիլ անի Պարսկաստանի ժողովրդական խաւերի միջից այն ենթադրութիւնը, թէ Ռուսաստանը թշնամաբար է վերաբերվում դէպի պարսկական սահմանադրութիւնը և, ընդհակառակը, այն համոզումը կը ներշնչի, որ թէ Անգլիան և թէ Ռուսաստանը համակրում են Պարսկաստանի մէջ կարգապահութիւն և իրաւական կարգեր հաստատվելուն: («Շ.»)

—

Թաւրիզ, 10 յունիսի

Ռումբով մուշտէիդի կեանքից դէմ կատարված անպտղ մահափորձից յետոյ, Միր-Հաշիմի ռէակցիոն կուսակցութիւնը ուժեղանում է:

Յունիսի 8-ին և 9-ին հոգևորականութեան, արիստոկրատիայի և սէիդների ներկայացուցիչները, որոնց միացան նաև նրան, որոնք կղզում կանգնած էին յեղափոխական կուսակցութեան շարքերում, համակրական հեռագիրներ ուղարկեցին շահին, որոնցով յայտնելով ծառայելու իրանց պատրաստականութիւնը՝ շարժման պատճառը համարում են մի քանի հոգու, որոնց թւում և գեներալ-նահանգապետին:

(«Հ. Գ.»)

—

Լօնդօն, 9 յունիսի

Համայնքների պալատում Լինչը հարց տուեց.—ռուսաց և անգլիական կառավարութիւնները համաձայնութեան եկել են, արդեօք, Մակէդոնիայի վերաբերութեամբ թէ ոչ, կարող է, արդեօք, Գրէյը հաղորդել համաձայնութեան ամենագլխաւոր կէտերը, ընդունել են, արդեօք, այդ համաձայնութիւնը միւս այն պետութիւնները ևս, որոնք ստորագրել են Բերլինի դաշնագրութեանը:

Պետական դանձատան ստորին լորդ Պիզը Գրէյի անունից պատասխանեց.

«Մենք համաձայնութիւն կապեցինք ռուսական կառավարութեան հետ, սակայն դեռ ժամանակ չէ եղել յարաբերութեանց մէջ մտնել միւս մեծ պետութիւնների հետ. մինչև այդ՝ Գրէյը չէ կարող տեղեկացնել, թէ ինչպիսի առաջարկութիւններ կանվին Կ. Պոլսում»:

(«Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 9 յունիսի

Հրատարակված է սենատի որոշումը, որ բացատրում է քաղաքական կուսակցութիւններին, միութիւններին և ընկերութիւններին այն անձանց պատկանելու հարցը, որոնք պաշտօններ են վարում պետական ծառայութեան իրաւունքներով և ընտրվում են ազնուական և զեմստվային ժողովներում և քաղաքային դումայում: Սենատը որոշում է, որ այդ անձանց վերաբերութեամբ պէտք է գործադրվեն օրէնքից բղխող միևնոյն կանոնները, ինչպէս և պաշտօնական անձանց վերաբերութեամբ, որոնք ծառայութիւն են վարում կառավարութեան հրամանով և նրանից են ստանում իրանց ծառայակցական լիազօրութիւնները, այսինքն այդ անձինք ոչ միայն չեն կարող այնպիսի ընկերութիւնների, միութիւնների և կուսակցութիւնների անդամներ լինել, որոնց մասնակցութիւնը արգելվում է քրէական օրէնքով, այլ և իրաւունք չունեն մասնակցել և այն քաղաքական կազմակերպութիւնների մէջ, որոնք իրանց ծրագիրներով և գործունէութեան այլ եղանակներով ձգտում են կոիւ մղել կառավարութեան դէմ կամ այդօրինակ կուի են կոչում ազգաբնակութիւնը: Այդ անձինք պէտք է պաշտօնից արձակվեն, եթէ անգամ իրանք հակառակ լինեն դրան: («Հ. Գ.»)

—

Մոսկվա, 9 յունիսի

Երէկ ձիարշաւատեղում պաղպաղակից թունաւորվեցին յիսուն հոգի: Կառքերով թունաւորվածներին տարան մասամբ Մարինսկի հիւանդանոցը, մասամբ իրանց տները: Սկված է դատական քննութիւն: («Հ. Գ.»)

—

Սեվաստոպոլ, 10 յունիսի

Թիւրքաց ջրերն անցան Սև-ծովեան նաւատորմի զորձարքը խումբը հակա-ծովապետ Ցիվինսկու հրամանատարութեամբ և ականանաւերի խումբը հակա-ծովակալ Սարնավսկու հրամանատարութեամբ: Սկզբում ծովն իջաւ նաւերի առաջին պահեստախումբը հակա-ծովապետ բարոն Նոլկէնի հրամանատարութեամբ: («Հ. Գ.»)

—

Վիէննա, 9 յունիսի

«Cor. Bureau»-ին հեռագրում են Կ. Պոլսից յունիսի 5-ից, որ Մօնաստիրում զինուորների ապստամբութիւն է. մօտ հազար զինուոր, որոնց ծառայութեան ժամանակը վերջանում է, սպառնալով բռնի գործողութիւններով, պահանջում են արձակել իրանց իբրև պահեստիներ. զօրանոցներում չորս հոգի ծանր վիրաւորված են: («Հ. Գ.»)

—

Վիէննա, 9 յունիսի

Բարձրագոյն կրթական հաստատութիւնների գործադուլը վերջացաւ: Տեղիս համալսարանում դասախօսութիւնները վերսկսվեցին առաւօտեան լիակատար կարգ ու կանոնով:

(«Հ. Գ.»)

—

Լօնդոն, 10 յունիսի

«Times»-ին հեռագրում են Սիմլայից, որ այս տարվայ ընթացքում գաղտնի ճանապարհով Աւղանստան է փոխադրված 30—40 հազար հրացան և մեծ քանակութեամբ ռազմամթերք: («Հ.Գ.»)

—

Մադրիդ, 10 յունիսի

Թագուհին որդի ծնեց: («Հ. Գ.»)

—

Պարիզ, 10 յունիսի

Լաօկայից ստացված տեղեկութիւնների համաձայն, Տօնկինում, յունիսի 6-ին, ընդհարում է տեղի ունեցել ֆրանսիական զօրքերի և չինական բարբարոսների միջև: Մանրամասնութիւնները յայտնի չեն: («Հ. Գ.»)

—

Հռոմ, 10 յունիսի

Պատգամաւոր Սանտինու և ժուրնալիստ Զամբէլլիի միջև տեղի ունեցաւ մենամարտ: 65 բօպէից յետոյ բժիշկները յայտնեցին, որ Սանտինին սրտի ուժեղ բարախում է ստացել: Մենամարտը յետաձգվեց: («Հ. Գ.»)

—

Ալեքսանդրիա, 8 յունիսի

Մայիս ամսին մեզանում բաւականին երկար չորային էր և անձրև չէր գալիս, որով բուսականութիւնը սկսել էր քիչ-քիչ թոշնել և դեղնել: Սակայն յունիսի 1-ից մինչև այսօր սկսեց յորդառատ անձրևներ տեղալ: Իսկ յունիսի 5-ին քաղաքումս այնպիսի կարկտախառն անձրև եկաւ, որ հեղեղներ առաջացնելով բաւականին վնասներ պատճառեց ազգաբնակութեան: Քաղաքիս թէ Փոցխով գետը և թէ Մարտայ-չայ ու Լաշիխեվսկի առուները, հեղեղներից միաժամանակ բարձրանալով, ափերից դուրս եկան և ողողեցին շրջակայքում եղած արտերը, պարտէզները, տները, ցանքսերը, որով շատ արտեր ու բոստաններ տղմի մէջ ոչնչացան: Բաւականին վնասվեց քաղ. դպրոցի պարտէզը, ուր ոչնչացան շատ ծառեր և ծաղիկներ: Իսկ Փոցխով գետը այն աստիճան բարձրացաւ, որ սկսեց ափերից բաւականին հեռու գիրված սաժէնանոց

վառելափայտերը քշել տանել, և ափերից դուրս գալով՝ հին քաղաքամասում լցրեց շատ տներ, բակեր։ Այսպէս քշել է Թ. Զատայեանի, Աթաբէգովի, Բայբուրդեանի սեղափայտերը։ Մանաւանդ աւելի մնաց Զատայեանին՝ որի մօտ հարիւր սաժէն վառելափայտը ջուրը արաւ։ Ամբողջ գետի երեսը ծածկված էր փայտերով։ Խ.

ԱՆՑՔԵՐԸ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆՈՒՄ

I

Բաշտ, 7 յունիսի

Ամսիս 5-ին մէջլիսի Բաշտի ներկայացուցիչ Վաքիլ Թուճարը Թէհրանից մի հեռագիր էր խփել, որը կարդացվեց տեղիս հեռագրատան առաջ խփված վրանի տակ հաւաքված ամբոխի առաջ։ Այդ հեռագիրը հետևեալն էր. «Ձեր հեռագիրները բոլորը միասին մի աղերսագրով երէկ ներկայացրինք Նորին մեծութիւն շահին. հեռևանքն այսօր կամ վաղը պէտք է յայտնվի։ Նա շարունակ պատասխանվում է նոր ոյժերով։ Մենք մեր պահանջները մեղմ կերպով աղերսագիրներով ենք պահանջում։ Հանգիստ եղէք»։

Ամսիս 5-ին, գիշերվայ ժամը 10-ին, Թէհրանից հասաւ տեղիս նախկին նահանգապետ Ամիրէ-Ազամը։ Նախ քան քաղաք հասնելը՝ անջուամանականներըՃ Ամիրէ-Ազամի յանկարծակի գալը տեղեկանալով շփոթվեցին, կասկածելով թէ նա մի գուցէ գալիս է իրանց դէմ մի որեէ նպատակ ունենալով։ Երբ Ամիրէ-Ազամը հասաւ, անմիջապէս անջուամանականներից մի քանի հոգի գնացին նրա մօտ և տեղեկանալով նրա գալու պատճառը՝ միաժամվեցին։ Բանից երևաց, որ Ամիրէ-Ազամը փախել է Թէհրանից Եւրոպա անցնելու նպատակով։ Նրան նոյն օրը 4 հոգի անջուամանականներ տարան էնզիլի, որտեղից էլ պիտի ճանապարհվէր Եւրոպա։

Երէկ առաւօտեան ժամը 9-ին հեռագրատան առաջ ամբոխի մեծ բազմութեան ներկայութեամբ երբ խօսում էր յեղափոխականների պարագլուխ՝ «Խէյր-ուլ-Քլամ» լրագրի խմբագիր Էսֆէր-էլ-Միհէքիլիմին, յանկարծ մի երկու գնդակ անցաւ վրանի վրայով և մի գնդակ էլ ընկաւ վրանի վրա։ Այդ միջոցին ամբոխը սկսեց իրար կոխկրտելով փախուստի դիմել։ Բարեբաղդաբար ոչ ոք չը վնասվեց։ Երբ ժողովուրդը քիչ հանդարտվեց, դարձեալ սկսեցին հաւաքվել վրանի տակ, նորից ամբիոն բարձրացաւ յիշեալ պարագլուխը և սկսեց խօսել։ Էլի մի խլրտում առաջ եկաւ, սակայն ամբոխը այս անգամ հաւաքվեց փոքրիկ վրանի շուրջը, որի տակ նստած էին երկու հոգի կառավարութեան կօղակներ։ Ամբոխը կասկածում էր, որ գնդակ արձակողներն այդ կօղակները պիտի լինէին, որի պատճառով էլ բռնեցին կօղակներին, նրանց հրացանները, փամփուշտները և արձանակները առան և երկուսին էլ թակելով սկսեցին տանել նահանգապետի մօտ։ Այդ ժամանակ վերնատանը ապրող կօղակները իջան և ամբոխի ձեռքից առան իրանց ընկերներին ու էլի բարձրացան վերնատուն և սկսեցին փամփուշտներ բաժանել միմեանց և հրացաններն առնելով խիստ հայհոյում էին հաւաքված ամբոխին, որ ի զուր տեղ իրանց ընկերներին այդպիսի դրութեան է հասցրել։ Այդ միջոցին վրա հասաւ կօղակների միրփանը, և կօղակները նրան տեսնելով հանդարտվեցին։

Այսօր բոլոր խանութները փակ են։ Խօսվում է մի խաղաղ ցոյց սարքելու մասին։ Այն ժողովրդական կամաւոր զինուորները, որոնք հագած էին զինուորական հագուստ Թէհրան գնալու համար, որոշել են զինուորական հագուստով չը գնալ Թէհրան, այլ հասարակ հագուստով, և զէնքերին կախել սպիտակ պատան ի նշան խոնարհութեան։ Նրանք պիտի գնան Թէհրան և շահից խնդրեն, որ իրանց պահանջներն իրագործի։ Ենթադրվում է, թէ այդ կամաւորներից ոչ մէկն էլ չի գնայ և եթէ գնան էլ՝ շատ մօտիկ գիւղերից կը վերադառնան։

Առհասարակ ժողովրդի մէջ նկատվում է հիասթափութիւն դէպի սահմանադրութիւնը։

Էնզէլիի առաջ դեռևս կանգնած է պատերազմական «Գեօք-Թափէ» նաւը։ Ասում են, որ նա երեք ամսվայ պաշար ունի։ Ինձ հաղորդեցին, որ այդ նաւը մի անգամ փորձել է առաջանալ դէպի Բաշտ, սակայն ջրի քչութեան պատճառով աւազի վրա է նստել և ուրիշ ապրանքատար նաւերի օգնութեամբ հազիւ է դուրս տարվել ծով։

Էնզէլիի մակուկավարների գործադուլն այսօր տասներկուերորդ օրն է որ շարունակվում է։ Գործաթողները պահանջում են, որ «Bureau Perse» ընկերութեան փայտեայ բարժերը ծովից ցամաք և ցամաքից ծով ապրանքներ չը փոխադրեն, այլ այդ փոխադրութիւնը կատարեն իրանք մակուկավարները։ Բիւրօյի գործակալը պատասխանել է, թէ որովհետև ընկերութիւնը ապրանքները բերում է ապահովագրած, թող մակուկավարները ապրանքների պատասխանատուութիւնը յանձն առնեն, որից յետոյ իրանք իրանց բարժերով այլևս չեն փոխադրի։ Մակուկավարներն այդ առաջարկութիւնը մերժելով յայտնում են շարունակել գործադուլը։ Հետևանքը կը հաղորդեմ յաջորդ պօստով։

Ստեփան Սիմէօնեան

II

Բաշտ, 6 յունիսի

Տեղիս անջուամանի տրամադրութիւնը ներկայումս միանգամայն փոխված է՝ համեմատած դեռ մինչև վերջին ժամանակս նրա քարոզած մաքերի։ Անջուամանականներն իրանց անտակտ վարմունքով ժողովրդի համակրանքն ու վստահութիւնը միանգամայն կորցրին։

Մտքերի յետաշարժն սկսել է արդէն մեզանում։ Սրանից մի քանի շաբաթ առաջ ներկայ շահի իշխանութիւնը չընդունող ու բացասող ժողովուրդն այժմ տրամադրութիւն է ցոյց տալիս մինչև իսկ աղերսելու նրան, որ պարսկական սահմանադրութիւնը չը խլի ժողովրդից։

Վերջերս մեզանում ազգային կամաւոր զինուորներ էին գրվել զանազան դասակարգերից և նրանց համար զինուորական մասնագիտաներ էին կարվել յատկապէս։ Բայց ներկայումս այդ զինուորներից ոչ մէկին չէք տեսնի մեզանում...

Ձեզ յայտնի կը լինի, որ վերջերս ռուսական պատերազմական մի նաւ ուղարկվեց Էնզէլի։ Այդ հանգամանքը մեծ անհանգստութիւն ու երկիւղ է պատճառել տեղական պարսիկ ժողովրդին։

Մեր կառավարութիւնն այժմ մաքը մատին չէ խփում և հանդիստասեսի դերից դուրս չէ գալիս։

Այստեղ բոժոժն արդէն դուրս է եկել գործարաններում։ Նրա գինն է՝ լիտրը 14—16 դրան, այն ինչ անցեալ տարի արժէր 32 դրան։

Բերքը միջակ է այս տարի։ Բրինձի ցանքսերը լաւ են, բայց ջրի պակասութիւն է զգացվում։ Վաղուց է անձրև չէ գալիս։

Բարդէն

Յ. Դ.—Այս րոպէիս Թէհրանի մէջլիսից հեռագիր ստացվեց, որով օգնութիւն է խնդրվում։ Այդ հեռագրում ասված է, որ եթէ մի օրվայ ընթացքում Թէհրան օգնութիւն չուղարկվի, մէջլիսն այլ ևս կորած է։ Յայտարարվում է, որ վաղը բազարը փակվելու է։ Դարձեալ յուզում և իրարանցում...

Նոյն

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅՈՑ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ ԴԱՍԱՏՈՒՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

—

Յունիսի 11-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին,

Գայիանեան դպրոցի դահլիճում տեղի ունեցաւ Կովկասի հայոց դպրոցների ուսուցիչների և վարժուհիների միութեան ժողովի շարունակութիւնը՝ Տ. Գեօղչեանի նախագահութեամբ և քարտուղարութեամբ Յ. Գրիգորեանի։ Միութեան անդամներից ներկայ էին 27 հոգի։

Նիստը սկսվելուն պէս՝ նախ կարդացվեց նախորդ ժողովի արձանագրութիւնը և փոքրիկ փոփոխութիւններից յետոյ վաւերացվեց։ Ապա Դ. Վարդանեան առաջարկում է զբաղվել Յոհնանեան դպրոցի հոգաբարձութեան և բողոքող նախկին վարժուհիների խնդրով։

Այդ առիթով կենտ. վարչութեան անդամ Ս. Աւետեանը կարդում է մի հաստատ զեկուցում, որից յետոյ սկսվում են թեր և դէմ վիճաբանութիւններ։ Վերջում ժողովը 19 ձայնով ընդունում է այդ խնդրի մասին հետևեալ բանաձևը.

«Աչքի առաջ ունենալով, որ Մարիամեան-Յոհնանեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը մինչև օրս (գրեթէ մի տարվայ ընթացքում) դրական պատասխան չէ կամեցել տալ թէ ուսուցչական միութեան կենտրոնական վարչութեանը և թէ ընդհանուր ժողովի կողմից արված դիմումներին, նոյն դպրոցի ուսուցչական կազմից բողոքող անդամների հեռացման վերաբերմամբ, և ընդհանրապէս խուսափող դիրք բռնելով տրամադիր է եղած գործը լուծման տալ և այդպիսով մեռցնել ուսուցիչների արդարացի բողոքը, ընդհանուր ժողովը որոշեց. 1) դադարեցնել այդ խնդրի վերաբերմամբ իր բոլոր յարաբերութիւնները հոգաբարձութեան հետ և դատապարտել հոգաբարձութեան տգեղ վերաբերմունքը թէ ուսուցչ. միութեան և թէ Մարիամեան-Յոհնանեան դպրոցի ապօրինի հեռացված ուսուցիչների վերաբերմամբ, 2) ուս. միութ. կենտ. վարչութեան որոշումը դնել հասարակութեան առաջ և 3) միաժամանակ դատարանի միջոցով պաշտպանել բողոքողների իրաւունքները, եթէ նրանք տրամադիր լինեն այդ բողոքը դատարանի յանձնել»։

Այնուհետև ժողովը քննութեան է առնում Ղուկաս Տէր-Սարգսեանի բողոքը Ս. Աւետեանի դէմ, որպէս վարչութեան նախագահի և Թանդոյեանց դպրոցի մէջ առաջ եկած կոնֆլիկտը քննող յանձնախմբի անդամի։

Ս. Աւետեանը լուսաբանում է այդ խնդիրը և ցոյց է տալիս, որ ինքը ոչ մի անձնական բան չէ ունեցել և այդ գործի մէջ մտել է միայն կենտրոնական վարչութեան յանձնարարութեամբ։

Երկար վիճաբանութիւններից յետոյ, ժողովի ցանկութեամբ նախագահը յայտարարում է հարցը սպառված և ուզում է քուէարկել առաջարկները։

Ներկայ եղող 15 անդամների գրաւոր յայտարարութեան համաձայն այդ խնդիրը դուրս է հանվում օրակարգից և ընդունվում Մեհրաբեանի հետևեալ բանաձևը.

«Ի նկատի ունենալով որ Թանդոյեան դպրոցի շուրջը տեղի ունեցած ինցիդենտը քննվել է արդէն իր բոլոր հեղինակաւոր մարմինների միջոցով հոգաբարձական և ուսուցչական խառն ժողովում, որին մասնակցել է նաև ուսուցչական միութեան ներկայացուցիչը, և այդ առիթով միութիւնը յայտնել է իր վերաբերմունքը, բացի այդ՝ ի նկատի ունենալով ամենից հեղինակաւոր մարմնի—մասնական ժողովի որոշումը յիշեալ ինցիդենտի առիթով, ներկայ ընդհանուր ժողովը Ղ. Տէր-Սարգսեանի ներկայացրած բողոքի դէմ բողոքելով՝ մերժում է և հանում օրակարգից»։

Բանաձևի այդ տեսակ ընդունելութիւնը առիթ է տալիս Տէր-Սարգսեանին վերաւորական նկատողութիւն անելու ուսուցչական միութեան անդամներին, որից վիրաւորված զգալով իրան ժողովը, 15 ձայնով առաջարկում է վիրաւորողին՝ կամ յետ վերցնել իր խօսքերը և կամ հեռանալ միութեան անդամութիւնից։ Տէր-Սարգսեանը, իրան արդար ճանաչելով, յետ չէ վերցնում իր խօսքերը և, ի հարկէ, համարվում է հեռացված։

Վերջում ժողովն անցաւ լրացուցիչ ընտրութիւններին։

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Բլուր գիւղ (Սուրմալ. գ.), 6 յուն.

Այս տարի գարունը մեզանում լաւ անցաւ։ Բամբակի ցանքսը վերջացել է արդէն։ Հացահատիկների արտերը խոստանում էին առատ հունձք, և արդէն 15 օրից յետոյ քաղը պիտի սկսվէր մեզանում,—ահա յանկարծ ամսիս 1-ին երկինքը ծածկվեց սև ամպերով և կարկտահար արեց գիւղիս ամբողջ ցանքսը։ Կարկուտը տևեց շարունակ կէս ժամ և հաստ շերտով ծածկեց գիւղիս շրջակայքը, այնպէս որ դեռ հետևեալ օրն իսկ դաշտերում նկատելի էր անհալ մնացած կարկուտը։ Շրջակայքիս ամբողջ բուսականութիւնը, առանց բացառութեան, զոհ գնաց բնութեան այս պատուհասին։

Գիւղացիք յոյսները կտրած՝ ընկել են մօտակայ գիւղերը կորեկի սերմ ճարելու, բայց մեր գիւղացու չար բաղդից այդ էլ չէ գտնվում մեր գաւառում։

Հ. ք. Տ.-Գ.

—

Ռօստով (Դ./վ.), 6 յունիսի

Ամսիս 4-ին, մեր քաղաքապետի կարգադրութեամբ, 1050 խաղ արգելվեց Ռոստովի և Նոր-Նախիջևանի ակմբանոցներում։ Եւ շատ լաւ եղաւ, որովհետև, հարկ է ասել, այս վերջին տարիներս տեղիս ակմբանոցները կատարեալ խաղարաններ էին դարձել, ուր բացի ամեն տեսակ կործանիչ խաղերից՝ գլխաւորապէս լոտոյի անմիտ զուարճութիւնն այնքան տիրել էր և այնպիսի ահագին գումարներ էր կորզում թուլամտրի խաղամոլների, նամանաւանդ կանանց գրպանոներից, որ արդէն միջին դասակարգի մէջ չքաւորութեան, ընտանեկան երկպառակութեան, ամուսնական անհաւատարմութեան, նոյնիսկ վաղաժամ մահվան և անձնասպանութեան դէպքեր էին պատճառում բերնէ բերան։

Եւ այդ ամենայն չարեաց պատճառն էր լոտոն։

Լոտոյի հիների գրպանների դատարկման անհերքելի ապացոյցն այն էր, որ Ռոստովի միակ Տկաչովի գրաւատունն այլ ևս փող չունէր գրաւներ ընդունելու և քաղաքից նպաստ էր հայցում. իսկ տեղիս մի քանի բանկերում, շաբաթ օրերը, ոսկեղէն և գոհարեղէն իրեր գրաւ ընդունելու բաժնում, ծառայողների թիւը կրկնապատկվում էր՝ աշխատութիւնը դիւրացնելու համար, որովհետև իրանց իրեղէնները գրաւ դնողների թիւն անհաւատալի էր։

Մի խօսքով լոտոն ընդհանուր հիւանդութիւն էր, գարշելի մի ժանտախտ, որին վերջ ու վախճան դրեց քաղաքապետի խելացի կարգադրութիւնը։ Թ.

—

Ախալցխա, 6 յունիսի

Ինչպէս լսեցինք հաստատ աղբիւրներից, բժիշկ Արտաշէս Բուդուղեանը միտք ունի իր միջոցներով Ախալցխայի գաւառի Ծուղրութ հայաբնակ գիւղում մի գիւղատնտեսական դպրոց հիմնելու, հայկական դպրոցների ծրագրով, որի համար պ. բժիշկը այս օրերս գրաւոր դիմել էր գիւղի հոգաբարձութեան՝ ժողովրդի կարծիքը իմանալու։ Այդ առիթով անցեալ շաբաթում գիւղացիների ժողով էր նշանակված։ Լսելով պ. բժշկի այդ ցանկութիւնը, նրանք երախտագիտական ուրախութիւն յայտնեցին և իրանց կողմից որոշեցին այդ ուսումնարանի գործնական պարապմունքների համար յատկացնել գիւղի եկեղեցու սեփական արտերը և ազատ հողերը։ Միանգամայն գովելի է բժ. Բուդուղեանի այդ ցանկութիւնը։ Գիւղատնտեսական դպրոցի կարիքը շատ կարևոր է մեր յետամնաց և նահապետական միջոցներով ապրող գիւղացիների համար։ Խ.

—

Ախալցխա, 9 յունիսի

Կիրակի, յունիսի 8-ին, Ախալցխայի հայոց հոգևոր կառավարութեան դահլիճում կայացաւ Ախալցխա քաղաքի և իր վիճակի՝ գիւղերի ու աւանների հայ ծխականների կողմից ընտրված ներկայացուցիչների ժողովը երկու կաթողիկոսական պատուիրակներ ընտրելու, որոնք Ախալցխայի կողմից գնալով Թիֆլիս, թեմի միւս պատուիրակների հետ, սեպտեմբերի 21-ին մասնակցելու են թեմական մի պատգամաւորի ընտրութեանը։ Վիճակիս 28 ներկայացուցիչներից ժողովին ներկայ էին 20 հոգի—6-ը քաղաքից, 14-ը շրջակայքից։ Ժողովը բացվելով՝ իր նախագահ՝ ընտրեց Գրիգոր Զաթալբաշեանին, իսկ քարտուղար՝ Խ. Թէխմիշեանին։ Նախ քան ընտրութիւն սկսելը, ժողովում հարց յարուցվեց, որ իրանք էլ Ախալցխայի կողմից կաթողիկոսական թեկնածուների մի քառանուն ցուցակ, իբրև Ախալցխայի ժողովրդի ցանկացած թեկնածուների, սակայն ժողովը որոշեց, որ քանի դեռ թեկնածուների իսկական դէմքերը չեն պարզված և ժողովրդի համար անծանօթ են, ուստի վաղաժամ և աննպատակ է այժմեանից թեկնածուների ցուցակ կազմելը։ Սկսվեցին ընտրութիւնները։ Թերթիկներով պատուիրակների թեկնածուներ առաջարկվեցին 6 հոգի, որոնցից երկուսը հրաժարվեցին քուէարկվելուց, ուստի մնացած 4 թեկնածուներից գաղտնի քուէարկութեամբ պատուիրակ ընտրվեցին պ. պ. Աբրահամ Անխոսեան և Տամալա գիւղի բնակիչ Մկրտիչ Մարտիրոսեան։ Սրանց անձնափոխանորդներ ընտրվեցին գաղտնի քուէարկութեամբ։

Ռ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ՖՐԱՆՍԻԱՑԻՑ

—

Պարիզ, 10 յունիսի

Ֆրանսիայի ներքին գործերին ականատես թղթակիցը չէ կարող լուրթեամբ անցնել այն շարժումը, որ կոչվում է «շօանվինիստ» կամ «արքայական»։ Յունիսի 4-ին ամբողջ Ֆրանսիան իր ներկայացուցիչներով և ֆրանսիական կառավարութիւնը ներկայ էին Զօլայի ճաիւնի տեղափոխմանը Պանթէօնում, ուր թաղված են Ֆրանսիայի մեծ մարդիկ, թւով մօտ 249, սկսեալ 1774 թուականից։ Այդ հանդէսի ժամանակ ֆրանսիացի մի զինուորական՝ Գ. Գրէգօրէն ատրճանակ արձակեց Դրեյֆուսի վրա և վիրաւորեց նրան։

Ես կը հաղորդեմ մի քանի դէպքեր։

Ֆրանսիան չէ կարողանում վերջ տալ Մարօկկոյի պատերազմին. իրան սուլթան հրատարակած Մուլէյ Հաֆիդը, բարեկամ Գերմանիայի, գործում է ընդդէմ Ֆրանսիայի։ Միւս կողմից՝ ներքին խռովութիւնները Ֆրանսիայում չեն դադարում։ Կայ մի Հերվէ, որ առաջարկում է փախուստ զինուորականութիւնից և .որ ունի հետևողներ զօրքում։ Նոր ընտրութիւնների ժամանակ գաւառներում մինչ կառավարութիւնն ստացել է 8793 ձայն, հակառակորդները, պարագլուխ ունենալով Բիբօյին, ունեցել են 10,775 ձայն, ազգային պահպանողականները (Օրլէանի դուքսի և կաթոլիկ կուսակցութիւնը)—9075 ձայն։ Բարէսը, Օրլէանի դուքսի (արքայական Բուրբոն ընտանիքի պետը) կողմնակիցը, գտնելով որ Զօլան խայտառակեց Ֆրանսիայի բանակը, գիւղացուն և զինուորին իր վէպերի մէջ, պնդում էր, որ Ֆրանսիան չէ կարող տեղ տալ նրան Պանթէօնում։ Պարլամենտի տրիբունայի և քաղաքական ցանկութիւնների արտայայտութիւն, Լատինական թաղում դարձան անվերջ և աղմկալի։

Ամեն անգամ, երբ Ազէր դասախօսութիւն էր կարդում, մի քանի հարիւր ուսանողներ աղաղակում էին ընդդէմ, իսկ մի քանի ուսանողներ, միաձայն, կառավարութեան հետ, պաշտպանում էին նրան։

Ցոյցերը շարունակվում էին փողոցում, Բուլվար Սէն Միշէլում և Սորբոնին կից, contra և pro Ազէրի։

Երկու կուսակցութիւնները կռիւ են անում, կազմվում են ժողովներ երկու կողմից։

«Անպայման Ֆրանսիան, այդ դիմակի տակ, չի թոյլ տայ, որ նրանք վճռեն Ֆրանսիայի շահերը շօշափող հարցեր։

«Մեզ համար մի անժոռանալի յիշատակ և սուգ է ֆրանկֆուրտեան խայտառակ դաշնագիրը և Ալզաս-Լօրէնի կորուստը, այդ երկու լատինական գաւառների (Ռէյնի վրա), բայց այդ սուգը չէ վերաբերում օտարազգիներին։ Ֆրանսիական ցեղի և ծագումի անձանց է վերաբերում ցոյց անել և չը ժոռանալ մեզ յաղթողներին և Ալզաս-Լօրէնը, որ ահա 38 տարի, գերմանական ցեղի դէմ, պաշտպանում է մեր լուսաւորութիւնը և Ֆրանսիայի յիշատակը»։

Ահա առաջինների կոչը, որ շատ հետաքրքրական է.

«Ֆրանսիացի ուսանողների բողոքը ընդդէմ 30 մեր ընկերների՝ ճանապարհորդների Բերլին՝ սփռում է լոյս Սորբոնում տիրող կարգերի վրա։ Վերջին դէպքերը հաստատում են այն իրողութիւնը, որ մեր հին Սորբոնը, որ ահա մի քանի հարիւրամեակ ժառանգել է Ֆրանսիայի քաղաքակրթութիւնը և կուլտուրան, դարձել է միջազգային դաւադիրների rendez - vous —տեսակցութեան տեղ. իրողութիւնն այն է, որ ռուսաստանցի հրէաները և զանազան ծագումի անիշխանականներ բուն են դրել Սորբոնում և նրանք են Սորբոնի օրէնսդիրները։

«Մեզանից ընդունված, հիւրասիրված՝ նրանք միշտ և հանապազ և ամեն մի պատեհ հանգամանքում գնում են մեզ, ֆրանսիացիներս դէմ և դրանով մեր ֆրանսիացիների և Ֆրանսիայի շահերը վտանգի են ենթարկում և դարձնում խաղալիք։

«Պարիզի համալսարանը միշտ եղել է հիւրասէր դէպի օտարազգիները, որոնք գալիս են այստեղ ուսանելու և ստանալու գիտութեան, մարդասիրութեան և ազնիւ ճաշակի դասեր, որ Ֆրանսիան, Արևմտեան լուսաւորութեան, Հռօմի և Աթէնքի անդրանիկ դուստրը և ժառանգը, անխնայ մեծահոգութեամբ շռայլել և տարածել է օտարազգիների մէջ։

«Սակայն Ֆրանսիան չէ կարող թոյլ տալ, որ յիշեալ օտարազգիները մեզ առաջարկեն սկզբունական կուլտուրան, անհեթեթ և անմիտ տեսութիւններ և վարդապետութիւններ՝ Ռուսաստանի անիշխանական Լեվ Տօլստոյից կամ Վենետիկի պօրնոգրաֆ Վօլայից բղխած։

«Կառավարութիւնը, ձեռք ձեռքի տուած այդ օտարազգի հրէաների և մետիսների *) հետ, ցրեց Սորբոնը և նայեց նրա վրա իբր նուաճված երկրի վրա։

«Բայց մենք չենք թոյլ տայ այդ անամօթ բարբարոսներին տանել յաղթանակը։ Մենք մեզանից կընտրենք մարդիկ, որոնք և կը պահպանեն կարգ ու կանոնը հանրասարանում։

«Մենք կը գնանք կուռելու հակառակ թշնամու, դաւաճանների և կը գործենք այնպէս, ինչպէս կը թելադրէ մեր ազգասիրութեան և պատասխանատուութեան զգացմունքը։

«Մենք հրաւիրում ենք օտարազգիներին պահպանել կարգ և լռութիւն։

«Ֆրանսիայում հեղինակաւոր ձայնը պատկանում է միմիայն Ֆրանսիացիներին։ Լատինական թաղի Ֆրանսիացի ուսանողութիւն»։

Այդ կուսակցութեան հակառակորդները, «մարդկային իրաւունքների ընկերութեան» անունից հրատարակեցին նոյնպէս մի կոչ, որը ահաւասիկ.

«Տարիների ընթացքում ըէակցիան լռութիւն պահպանելով՝ այժմ գլուխ է բարձրացրել. ամենուրեք, հասարակական խմբակցութիւններում և ժողովներում նա պրօպագանդ է անում վերահաստատել միապետութիւնը Ֆրանսիայում։

«Պատրուակ բռնելով Զօլայի՝ Պանթէօն տեղափոխումը, պարլամենտում, իսկ այժմ մի պրօֆէսորի և 30 ուսանողների ճանապարհորդութիւնը, այդ արքայականները եկան Սորբոնը լցրին աղաղակներով, մեր դէմ ցոյցերով և խանգարեցին գիտութեան տաճարի կարգը և խաղաղութիւնը։

«Այն դաշը, որ մենք տուինք, բաւական չէ. հարկաւոր է, որ թէ ուսանողները և թէ հարկաւոր է, որ թէ բարձրաձայն բանաւորները Լատինական թաղի բարձրաձայն բանաւորները Լատինական թաղի ֆրանսիացի ուսանողութիւն»։

Այդ կուսակցութեան հակառակորդները, «մարդկային իրաւունքների ընկերութեան» անունից հրատարակեցին նոյնպէս մի կոչ, որը ահաւասիկ.

«Տարիների ընթացքում ըէակցիան լռութիւն պահպանելով՝ այժմ գլուխ է բարձրացրել. ամենուրեք, հասարակական խմբակցութիւններում և ժողովներում նա պրօպագանդ է անում վերահաստատել միապետութիւնը Ֆրանսիայում։

«Պատրուակ բռնելով Զօլայի՝ Պանթէօն տեղափոխումը, պարլամենտում, իսկ այժմ մի պրօֆէսորի և 30 ուսանողների ճանապարհորդութիւնը, այդ արքայականները եկան Սորբոնը լցրին աղաղակներով, մեր դէմ ցոյցերով և խանգարեցին գիտութեան տաճարի կարգը և խաղաղութիւնը։

«Այն դաշը, որ մենք տուինք, բաւական չէ. հարկաւոր է, որ թէ ուսանողները և թէ հարկաւոր է, որ թէ բարձրաձայն բանաւորները Լատինական թաղի բարձրաձայն բանաւորները Լատինական թաղի ֆրանսիացի ուսանողութիւն»։

Այդ կուսակցութեան հակառակորդները, «մարդկային իրաւունքների ընկերութեան» անունից հրատարակեցին նոյնպէս մի կոչ, որը ահաւասիկ.

«Տարիների ընթացքում ըէակցիան լռութիւն պահպանելով՝ այժմ գլուխ է բարձրացրել. ամենուրեք, հասարակական խմբակցութիւններում և ժողովներում նա պրօպագանդ է անում վերահաստատել միապետութիւնը Ֆրանսիայում։

«Պատրուակ բռնելով Զօլայի՝ Պանթէօն տեղափոխումը, պարլամենտում, իսկ այժմ մի պրօֆէսորի և 30 ուսանողների ճանապարհորդութիւնը, այդ արքայականները եկան Սորբոնը լցրին աղաղակներով, անտակտ ցոյցերով և խանգարեցին գիտութեան տաճարի կարգը և խաղաղութիւնը։

«Այն դաշը, որ մենք տուինք, բաւական չէ. հարկաւոր է, որ թէ ուսանողները և թէ հարկաւոր է, որ թէ բարձրաձայն բանաւորները Լատինական թաղի բարձրաձայն բանաւորները Լատինական թաղի ֆրանսիացի ուսանողութիւն»։

Այդ կուսակցութեան հակառակորդները, «մարդկային իրաւունքների ընկերութեան» անունից հրատարակեցին նոյնպէս մի կոչ, որը ահաւասիկ.

«Տարիների ընթացքում ըէակցիան լռութիւն պահպանելով՝ այժմ գլուխ է բարձրացրել. ամենուրեք, հասարակական խմբակցութիւններում և ժողովներում նա պրօպագանդ է անում վերահաստատել միապետութիւնը Ֆրանսիայում։

«Պատրուակ բռնելով Զօլայի՝ Պանթէօն տեղափոխումը, պարլամենտում, իսկ այժմ մի պրօֆէսորի և 30 ուսանողների ճանապարհորդութիւնը, այդ արքայականները եկան Սորբոնը լցրին աղաղակներով, մեր դէմ

կութեամբ՝ Մկրտիչ Գրիգորեան և Գէորգ Աբրահամ։

Ծխական

ԹԱՏՐՕՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

—

Մերվ, 5 յունիսի

Դերասանների դրամատիկական խումբը, ղեկավարութեամբ դերասան Դոկուչայեվի, Մերվում մի քանի ներկայացումներ տալուց յետոյ, ամսիս 2-ին, ամառային հասարակական ժողովարանում՝ յօգուտ (1/2 մասը) տեղիս հայոց եկեղեցական ծխական դպրոցի՝ 2-րդ անգամ խաղաց Պրոտոպոպովի «Черные Вороны» (Սև ագռաւներ) պիէսան 5 գործողութեամբ։ Ներկայացումը աջող անցաւ, և յարգելի դերակատարները հանդիսականների կողմից բուռն ծափահարութեան արժանացան։ Ժողովարանի այգին լի էր հանդիսականներով, ամեն ազգից. միայն բացակայում էր մեր հայ վաճառականութիւնը, չը նայած որ օգտի կէսը յատկացված էր հայոց դպրոցին։ Փորձը այս անգամ էլ ցոյց տուեց, որ ուսումնարանի մասին մտածողներ քիչ կան մեզանում։ Ներկայացումից զուտ արդիւնք մնաց 196 ռուբլի 28 կ., որից 98 ր. 14 կ. (կէս մասը) յանձնվեց հայոց ուսումնարանին։ Ինչ վերաբերում է մեր թատերասէրների խմբին, նա դեռ ևս շարունակում է քնել։

Գոնէ այլազգիների օրինակը խռովէր նրանց այդ դատապարտելի քունը։

Մանասէ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Երկուշաբթի, յունիսի 9 ին, ինչպէս հաղորդել էինք, Թիֆլիս ժամանեց արտակարգ գնացքով ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստր գ.-լ. Ն. Կ. Շաֆհաուզէն-Շինբերգ-Էկ. Շաուֆուսը երկաթուղային տեսուչ Կրիգերի և մինիստրութեան երկու պաշտօնեաների ուղեկցութեամբ։ Բաթումից մինիստրին ուղեկցում էին անդրկովկասեան երկաթուղիների կառավարիչ գ.-մ. Նէյդգէբաուէր, ժանդարմական ոստիկանութեան պետ գնդապետ Աստաֆիէվ և կովկասեան երկաթուղային բատալիոնի հրամանատար գնդապետ Իւնդէր։ Կայարանում մինիստրին ընդունելու համար ժողովվել էին Թիֆլիսի նահանգապետը, քաղաքագլուխը, ճան. հաղ. կովկասեան շրջանի կառավարչի պաշտօնակատարը, երկաթուղային բոլոր բաժանմունքների կառավարիչները, երկաթուղային բատալիօնի օֆիցէրները, ոստիկանապետը և այլն։ Քաղաքագլուխը ողջունեց մինիստրի գալուստը մի ճառով։ Բոլոր դիմաւորողներին ընդունելուց յետոյ, մինիստրը գնաց Փոխարքայի պալատը. ապա պալատից վերադառնալով՝ ժանրամանօրէն դիտեց կայարանի շինութիւնը և նրան դուռ բաւական նեղ։ Երեկոյեան ժամը 11-ին մինիստրը նոյն անձերի ուղեկցութեամբ, որոնք նրա հետ էին Բաթումից, մեկնեց Զուլֆա՝ Ուլուխանլու-Զուլֆա նորակառոյց երկաթուղագիծը նայելու։ Երեկ, յունիսի 11 ին, մինիստրը, վերադառնալով Զուլֆայից, մեկնեց Բագու։

◆ Յունիսի 9-ին, Թիֆլիսի գեներալ-նահանգապետի կարգադրութեամբ, բացվել են այն բոլոր գինետները, ճաշարանները, թէատրները և նման հաստատութիւնները 5-րդ քաղաքամասում, որոնք փակվել էին էկզարխի սպանութեան առիթով։ Փակ են միայն Վելիամինսկայա փողոցում գտնվող «Անատոլիա», և Կատոլիկեսկայա փողոցում Կարապետ Նշանեանի ճաշարանները և երկու ուրիշները։

◆ Կարսի երկաթուղագծի վրա, Շահալի—Կալագերան կայարանների միջև, յունիսի 8-ին փլվել է ժայռից 15 քառ. սաժ. մեծութեամբ մի կտոր։

◆ Ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրին, Թիֆլիսում եղած ժամանակ, ներկայացվեցին մի քանի զեկուցագրեր Թիֆլիսի քաղաքային ինքնավարութեան կողմից։ Այդ զեկուցագրերը վերաբերում են կովկասեան լեռնաշղթայի վրայով երկաթուղի կառուցանելու և Կախետինսկի երկաթուղին կառուցանելու հարցերին, քաղաքային այն հողաբաժիններին, որոնք գրաւված են երկաթուղային վարչութիւնից և այլն։ Վերջում խնդրվում է մինիստրից շուտով լուծում տալ այդ հասունացած խնդիրներին։

◆ Եկեղարխի պաշտօնի համար՝ իբրև միւս թեկնածուի՝ մատնանշում են Եարոսլաւլի արքեպիսկոպոս Տիխոնին։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային դուման հաստատել է մսի նոր սակագին.—տաւարի մսի ֆունտը՝ 13 կոպէկ, ոչխարինը՝ ֆունտը 15 կոպէկ։

◆ Թիֆլիսում անա չորրորդ օրն է, որ անյայտացել է 1-ին արական գիմնազիայի աշակերտ 14-ամեայ Գէորգի Բուսիեվը։

◆ Այս տարի Թիֆլիսի 1-ին արական գիմնազիան աւարտեցին հետևեալ հայ աշակերտները. Յակոբջանեան Արտաշէս, Արէշեան Լևոն, Երինջանեան Բրիստափոր, Մուրադեան Երուանդ (արծաթէ մէդալ), Փարաջանեան Հայկ, Տէր-Վարդանեան Ա. Դաւայիս (արծաթէ մէդալ), Ամուրեան Դաւրէշ, Բերեխանով Պետրոս, Բալանթար Լևոն, Քօչարեան Յովսէփ, Միրիմանեան Նիկողայոս, Պարէշեան Գիորգի, Սերոբեան Սարգիս, Ստեփանեան Աշոտ (արծ. մէդ.), Թարխանեան Նիկ., Տէր-Յովհաննիսեան Վարդան, Թուամանեան Ալէքսանդր, Էյլրանեան Սարգիս (ոսկէ մէդալ), Աբոյեան Գրիգոր, Ագամեան Աբգար, Անտոնեան Պետրոս, Ասլանեան Յովհաննէս, Ժամկոչեան Առաքել (արծ. մէդ.), Կոկլյայեան Ալէքսանդր, Կուզանեան Գ. (ոսկէ մէդալ), Լազարեան Լևոն, Լիսանովեան Ալէք., Մելիք-Շահնազարեան Նիկ., Թայիրեան Կ., Տէր-Աւետիսեան Ստ., Թուամանեան Գ., Տէրջանեան Յովհ., Եարալեան Սարգիս. ընդամենը 33 հոգի։ Բացի դրանից, ոսկէ մէտալներ ստացան երաժշտութեան մէջ ցոյց տուած աջողութեան համար Արէշեան, Տէր-Վարդանեան. գիմնաստիկայի համար — Ժամկոչեան, Տէր-Վարդանեան։

◆ «Т. Л.»-ի ասելով, Հալաբարում մի մեծ խմբակ է կազմվել, որն իր համար նը-պատակ է դրել եռանդուն կերպով կռիվ մղել շանտաժիստութեան դէմ։ Նոյն տեսակ մի խումբ ևս կազմվել է Օզուրգէթի գաւառի Ասքան գիւղում, ուր գիւղացիները վճռել են բոյկոտի ենթարկել բոլոր պանդոկները, որոնք, նրանց կարծիքով, շանտաժիստների և գողերի ընկեր են։

◆ Մեզ հաղորդում են, որ յունիսի 1-ին կայացած Թիֆլիս II փոխադարձ կրեդիտի ընկերութեան ընդհանուր ժողովը ընտրեց խորհրդի անդամներ՝ պ. պ. Ս. Կիւլպէնկեանին և Ա. Բաղդասարեանին։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային դումայի նիստի շարունակութիւնը նշանակված է այսօր։

◆ Այս տարվայ սկզբից մինչև յունիսի 7-ը Թիֆլիսի քաղաքային գանձարկղը ուներել է 225,062 ր. 68 կ. եկամուտ գնահատման տուրքից. անցեալ տարի միևնոյն ժամանակամիջոցում ստացված եկամուտը այս տարվանից 4028 ր. 91 կոպէկով աւելի էր։

◆ Բօքակիձէի դասախօսութիւնը «Մարկսիզմ և անձնաւորութիւն» թեմայով, որ յետաձգված էր էկզարխի սպանութեան առիթով, կը կայանայ այսօր, երեկ. ժամը 8-ին, արքունական թատրոնում։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը ներկայացնում նիւթեր է ժողովում դումային ներկայացնելու համար, որոնց հաստատման վարչութիւնը մտադիր է հրդեհաշէջների խմբի ջրատար կառքերի ձիերը փոխարինել աւտոմոբիլներով։ Մօտաւոր հաշիվ այս փոփոխութիւնը տարեկան ծախքերը կը կրճատէ մօտ 7 հազար ռուբլով։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային դումայի իրաւասուների մի խումբ դիմել է քաղաքային վարչութեան մի մանրաժան պատճառաբանված յայտարարութեամբ, թէ անհրաժեշտ է մի յատուկ մասնաժողով ընտրել՝ նիւթեր ժողովելու և մշակելու Թիֆլիսը առևտրա-տնտեսական տեսակէտից բարձրացնելու խնդրի համար։ Իրաւասուները իրանց յայտարարութեան մէջ շեշտում են նաև կովկասեան լեռնաշղթայով երկաթուղի անցկացնելու անհրաժեշտութիւնը։

◆ Երկուշաբթի, յունիսի 9-ին, երեկոյեան կայացաւ Թիֆլիսի բօրսային կոմիտէի նիստը, ուր 1907 թ. նախահաշիւը հաստատելուց յետոյ, բօրսային կոմիտէի անդամներ ընտրվեցին Ի. Շաղինով և Ա. Էնֆիալենց, իսկ թեկնածու՝ Ա. Այվազեան. գլխաւոր մակլեր ընտրվեց Դ. Պրէսման։

◆ Թիֆլիսի նահանգի ազնուականութեան վերջին ժողովում հաստատվեց 1907 թ. հաշիւը և քննութեան առնվեց 1908 թ. նախահաշիւը։ Ժողովները առհասարակ շատ աղմկալից էին։

◆ Շուտով Թիֆլիս է գալու և մտնելու է Քութայիսի վրաց դերասանական խմբի մէջ վրաց հասարակութեան սիրելի դերասան Վ. Ալէքսէեվ-Մեսխիեվը։ Առաջին ներկայացումը մտադրութիւն կայ տալ շաբաթ օրը և խաղալ «Գարնանային հեղեղ» պիէսը։

◆ Այսօր նշանակված է նահանգական վարչութեան նիստը, ուր քննվելու է Թիֆլիսի այս տարվայ ծախքերի և եկամուտների լրացուցիչ նախահաշիւը։

◆ Վլադիկավկազում, ժողովրդական դպրոցների վերատեսուչ Դէվիցկու նախաձեռնութեամբ, բացվել են գիւղատնտեսական դասընթացքներ։

ԲԱԳՈՒԻ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Երեք օր սրանից առաջ № 10 գնացքով Պետերբուրգից Բագու է եկել Պետական Խորհրդի անդամ, նախկին հաղորդակցութեան մինիստր Էշխան Խիլկովը։ Բագու հասնելուն պէս, նա գնացել է Սաբունչի՝ դիտելու Բալախանօ-Սաբունչի շրջանի արդիւնաբերութիւնը՝ և ապա այնտեղից էլ վերադառնալով ծովով ուղևորվել է դէպի Կրասնօվոդսկ ու Սամարղանդ։

◆ Նաւթարդիւնաբերողների խորհուրդը մասնաւոր տեղեկութիւն է ստացել, որ յունիսի 23-ին նաւթարդիւնաբերողների արտակարգ ժողով գումարելու նպատակով թոյլատրութիւն խնդրելու համար արված դիմումը յարգված է մինիստրութեան կողմից։

◆ Մի քանի հայ կապիտալիստներ Բագուի հայոց կուլտուրական միութեան տրամադրութեան տակ են դրել մի դրամագլուխ, որը նրանք պիտի վճարեն հինգ տարվայ ընթացքում։ Այդ դրամագլուխներով պէտք է պահվեն գիւղական ժողովրդական դպրոցներ, հրատարակվեն գրքեր և այլն։ Մոլորը նուիրաբերութիւնները հետևեալներն են. Ա. Ի. Մանթաշեան 15,000 ր., Պ. Օ. Ղուկասեան 10,000 ր. և եղբարք Ժամհարեաններ 10,000 ր.։ Բացի դրանից ընկերութիւնը բանակցութիւն է վարում Պետերբուրգի հայ եկեղեցիների խորհրդի հետ, որը մտադիր է իւրաքանչիւր տարի բաց թողնել միութեանը 10,000 ր. յատկապէս այն նպատակով, որպէսզի այդ գումարով պահվեն Կովկասում մի շարք գիւղական տարրական դպրոցներ։

◆ Քաղաքային վարչութեանը ծառայող փողոց աւելողների գործադուլը շարունակվում է, և քաղաքային փողոցները մնում են առանց մաքրվելու։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

—

◆ «Бирж. Вѣд.» լրագրին հաղորդում են, որ ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստր Շվարցը շուտով թողնելու է իր պաշտօնը, իսկ նրա տեղ հաւանական թեկնածու է համարվում Վարշավայի պոլիտեխնիքական ինստիտուտի նախկին դիրեկտոր Լագօրիոն, որը ներկայումս կառավարում է առևտրի և արդիւնաբերութեան մինիստրութեան գիտական բաժինը։

◆ Յունիսի 5-ին Նիկոլայեվսկի երկաթուղու առաւօտեան գնացքով Պետերբուրգ են հասել հիւսիս արևմտեան նահանգներից մի խումբ գիւղացիներ, թւով 40 հոգի, որոնց մէջ կան բարձրագոյն կրթութիւն ստացած մարդիկ։ Խումբը նպատակ ունի այցելել Պետական Դումայի պատգամաւորներին և պարզել նրանց յիշեալ նահանգների մի քանի անյետաձգելի մինչորդութիւնները։ («Вечеръ»)

◆ Յունիսի 6-ին Պետերբուրգի համալսարանի քիմիական բաժանմունքում բացվել են դասընթացներ ժողովրդական ուսուցիչների համար, որոնց թիւը հասնում է 1,000 հոգու։ Ժողովը բացվել է պրոֆեսոր Բօրոդինի ճառով, որի մէջ նա մատնանշել է դասընթացների կարևոր նշանակութիւնը և Ռուսաստանի բոլոր ծայրերից ունկնդիրների ձգտելը դէպի նրանց։ Դասընթացները տևելու են մի ամիս։ Ծրագիրը ընդարձակ է։ Դասախօսների թւում յիշատակվում են Մակսիմ Կովալեվսկի, Լեսգաֆտ, Բոդուէն-դէ-Կարտինէ և այլն։ («Вечеръ»)

◆ Մաժուլի վերաբերեալ գործերի կոմիտեսը արդէք է դրել Լ. Տոլստոյի «Քրիստոնէութիւն և հայրենասիրութիւն» բրօշիւրի վրա։ («Р. В.»)

◆ Վերջին օրերս Պետերբուրգում բազմաթիւ խուզարկութիւններ են կատարվել հասարակական յայտնի գործիչների մօտ, ի միջի այլոց, երդ.-հաւատարմատար Ա. Լէօնտիէվի, Վետակայի նահանգի ստատիստիքական աշխատանքների նախկին կառավարիչ Ա. Ա. Գուրիէվի, գրականագէտ Ն. Ռիվկինի և ուրիշների մօտ։ («Р. В.»)

◆ Պետերբուրգի քաղաքային վարչութեան ստատիստիքական բաժանմունքի տուած տեղեկութիւնից երևում է, որ քաղաքում ինքնասպանութիւնների և մահափորձերի թիւը յունվարին եղել է 80, փետրվարին՝ 89, մարտին՝ 81, ապրիլին՝ 114, մայիսին՝ 198, ընդամենը՝ 562 հոգի, որից ինքնասպանութեան փորձ են արել տղամարդիկ՝ 368, կանայք՝ 194։ Անցեալ տարի նոյն ժամանակամիջոցում ընդհանուր ինքնասպանութիւնների ու մահափորձերի թիւը եղել է 329, որոնցից տղամարդիկ՝ 213, կանայք՝ 116։ Ներկայ ինքնասպանութիւնները հիմնական շարժառիթը անգործութիւն է և ապրուստի միջոցների պակասութիւն։ Տարիքի համեմատ ինքնասպանութիւնները բաժանվում են հետևեալ կերպով. 15% պատկանում է 11—18 տարեկան հասակ ունեցողներին, 82% 18—50 տարեկաններին և 3% նրանց, որոնք մեծ են 50 տարեկանից։ («Бирж. Вѣд.»)

◆ Քաղաքական աքսորավայրերից, վերջին ժամանակներս, եղանակները տաքանալուց յետոյ, ժասսայական փախուստներ են տեղի ունենում։ Զը նայելով որ երթևեկող շոգենաւերը ադմինիստրացիայի կողմից խիստ խուզարկութեաս են ենթարկվում, այնուամենայնիւ փախչողների հոսանքի առաջն առնել անհնարին է լինում։ Միայն մայիս ամսվայ ընթացքում Վոլոգդայի նահանգից փախել են 30-ից աւելի քաղաքական աքսորականներ, Արխանգելսկից՝ 43, իսկ աւելի հեռու տեղերից համեմատաբար քիչ։ Վոլոգդայի նահանգում քաղաքական աքսորականների վերաբերմամբ ստատիստաբար փոփոխութիւններ են կատարում, որպէսզի հրէաներին ուղարկեն նահանգի ամենահեռու տեղերը։ Նահանգի քաղաքներում և նրանց շրջակայ աւաններում կը բնակեցնեն այն գիւղացիներին ու բանւորներին, որոնք դ.-ռ ևս խմորված չեն եղել սոցիալիստական պրոպագանդայով և աքսորվել են պատահական կերպով. նրանցից հեռու կը տեղաւորվեն ռուս ինտելիգենտները և, վերջապէս, ամենախուլ տեղերում հրէաները։ («Русь»)

◆ Պետերբուրգի քաղաքապետի կարգադրութեամբ, ոստիկանութիւնը կալանաւորելու նպատակով որոնում է «Былое» ամսագրի խմբագիր Շչեգոլեվին, որը արդէն երկու անգամ կալանաւորութեան է ենթարկվել ինքնական կերպով մայրաքաղաք վերադառնալու համար։ («Рѣчь»)

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

—

(Փոն-Անրէպի ճառի շարունակութիւնը)

Այնուհետև հոտաօրը անալիզի է ենթարկում հաւալսարանների խորհրդի վերաբերմունքը դէպի այն անկարգութիւնները, խառնակութիւնները և յանցաւոր գործողութիւնները, որոնք տեղի ունեցան վերջին ժամանակներս։ 1884 թ. կանոնադրութեամբ մտցվեց դասաւանդութեան ազատութիւն, սակայն այդ տէրմինի տակ հասկացվում էր ազատ չը դասախօսել որևէ նիւթի մասին քո ուզած չափերով, այլ կարդալ այն առարկաները, որոնք ցուցակագրված են հաւալսարանական դասընթացքում։ Հետևանքում առաջ եկան այնպիսի պրոֆէսօրներ, որոնք ոչ գիտական աշխատանքներ ունեն, ոչ էլ մանկավարժական անցեալ գործունէութիւն։ Այստեղից էլ ծագեց այն տարօրինակ վերաբերմունքը, որ տածում են հաւալսարանների խորհուրդները դէպի անցեալ տարիների համալսարանական կեանքի զարմանալի դէպքերը։ Ոչ մի մինիստրութիւն կարող չէ իր հրահանգներով կարգ ու կանոն մտցնել համալսարանում։

Միակ միջոցն է ինքնավար դարձնել համալսարանի կեանքը։ Եթէ կամենում ենք նոր շող մտցնել համալսարանի կեանքի մէջ, ամենից առաջ պէտք է ճիշտ և պարզ կերպով մատնանիշ անենք համալսարանի ինքնավարութեան վրա։ Ատօնոմիային հպատակվում են որոշ ճշգրիտ կանոններով։ Մինիստրութիւնը վերջին երեք տարում ժամանակ չը գտաւ ուշադրութիւն դարձնել դրա վրա։ Մինիստրութեան վերջին հրահանգները ամենից առաջ ձգտում են սահմանափակել ունկնդիրների թիւը։ Մեր նպատակն է ոչ թէ կրճատել ունկնդիրների թիւը, այլ փոփոխել բարձրագոյն կրթական հաստատութիւնների կանոնները։ Նրանց գործը չը պէտք է լինի որևէ արտօնութիւն տալ պարապմունք որոնողներին։ Կոչումը ինքնըստինքեան պէտք է տայ այդ արտօնութիւնները, այլ բնաւ ոչ այն թղթի կտորը, որ տալիս է հաւալսարանը (երկարատև ծափահարութիւններ բոլոր աթոռներում, աղաղակներ՝ բրաւօ, բրաւօ)։

Ապա պետական քննութիւնները ինքնին ոչ մի հեռանք չեն տալիս։ Ընդհակառակն, վերջ ի վերջոյ նրանք վերացնում են անգամ աշխատելու շահեկանութիւնը և հարկաւորութիւնը։ Հանդիսատեսները հանգիստ խղճով անգիր են անում, յետոյ քննութիւն են բռնում և ասում են՝ թէ մենք բարձր կրթութիւն ենք ստացել։ Այդօրինակ դրութիւն ստեղծել է բացառապէս մինիստրութիւնը։ Այժմ մենք գիտութիւն չունենք հաւալսարաններում, չունենք պրոֆէսօրներ, չունենք թեկնածուներ դատարկ ամբիոնների համար։ Զէ՞ որ այդ դրութիւնը անելանելի է։ Միթէ դա հաւալսարանի խորտակումն չէ։ Մինիստրութիւնը մաքը մատին չը խփեց, որպէսզի իր ժամանակին հոգար—թէև դա միանգամայն կարելի էր—ուսեալ անձեր պատրաստելու՝ դատարկ ամբիոնները լրացնելու համար։ Մինիստրութիւնը գիտութիւնով չէ հետաքրքրվել, այլ ծարաւի է եղել, որ հաւալսարանում խաղաղ լինի միայն... Մեացածը—Տէրը նրանց հետ։ Փիտէքը՝ որ ամբողջ Ռուսաստանում ֆիզիկայի ոչ մի պրոֆէսոր չը կայ։ Բարձրագոյն կրթութեան վերաբերութեամբ մենք վերջին տարիների ընթացքում ցնցիմա պատրաստեցինք և վերջապէս հասանք այդ ցնցիմային։ Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան մէջ սէր չէ եղել դէպի գործը. դա մի դիւանատուն է, որ ձեականօրէն մտնող-ելնողների համար է, ուրիշ ոչինչ։ Մեղաւոր է, արդեօք, այդ ցնցիմայում մինիստրը թէ՞ ոչ։ Վերջին 10 տարում մենք ունեցել ենք 8 մինիստր-պրոֆէսօրներ, այնպիսի մինիստրներ, որոնք ոչ մի առնչութիւն դէպի դպրոցական գործը չեն ունեցել, այնպիսիները, որոնք այդ գործը չը գիտէին. սակայն ոչ մի փոփոխութիւն մինիստրութեան գործունէութեան մէջ նրանցից ոչ ոք չը մտցրեց։ Ինչո՞ւ։ Որովհետև արժատական պատճառը գտնվում է ժող. լուս. մինիստրութիւնից դուրս։ Այդ պատճառը—քաղաքականութեան ընդհանուր ուղղութիւնն է, ընդհանուր անվստահութիւնը դէպի կրթութիւնը, ասես՝ այդ կրթութիւնը աւելի ընդարձակ չափերով զարգացնելու երկիւղից (բուռն ծափահարութիւն)։ Այժմ մենք կանգնած ենք այնպիսի մեռած կէտի վրա, որ անդօր ենք լուսաւորութեան գործին արագ և իրական խթան տալու դէպի առաջ. մենք պէտք է ազատենք այն, ինչ որ կայ և սկսենք ապագայ շինութեան հիմքը։

Այժմեան մինիստրին նշանակելու ժամանակ շատերի մէջ յոյս ծագեց, թէ մենք նոր դարագլուխ ենք մտնում։ Դժբաղդաբար, նրա առաջին քայլերը իմ յոյսերը չարդարացրին։ Վերցնենք օրինակի համար համալսարանների վերաբերութեամբ մինիստրի հրատարակած վերջին հրահանգագիրը։ Հրաժարվելով միանգամից այն հայեցքից, թէ լաւ կամ վատ է կանանց ներկայութիւնը համալսարանում, նրանից, ինչպէս կը վերաբերվի դրան մինիստրութիւնը, համալսարանը և հասարակութիւնը, ես կարծում եմ, որ այնուամենայնիւ տարրական ճշմարտութիւնը պարտաւորեցուցիչ է մինիստրութեան համար, իսկ այդ տարրական ճշմարտութիւնը խախտված է բոլոր կին ունկնդիրներին հալածելով, որոնք յափշտակիչ իրաւունքով չէին ներս խուժել համալսարան, այլ ընդունվել էին օրինական ճանապարհով և բարեխղճօրէն աշխատեցին 2 տարի շարունակ։ Այդ կարգադրութեան մէջ մինիստրութիւնը սրտագին հոգատարութիւն չը ցոյց տուեց ուսանողութեան (բուռն և երկարատև ծափահարութիւն կենտրոնում և ձախակողմում)։ Ազատ ունկնդիրներին էլ չընդունելու կարգադրութիւնը նոյն կերպ հակասում է մանկավարժական պահանջներին և արդարադատութեան զգացմունքին, այն զգացմունքին, որ պէտք է իւրաքանչիւր հայր ունենայ (բուռն ծափահարութիւն կենտրոնում և ձախակողմում)։

Հաւալսարանական նոր կանոնադրութիւնը պէտք է 1884 թ.ի պակասութիւնները չունենայ։

(«Հ. Գ.»)

(Կը շարունակվի)

ՄԱՄՈՒԼ

Պետական Դումայի միակ հայ պատգամաւոր Ց. Սաղաթելեանի գործունէութեան մասին նոր լուսաբանութիւններ են ասպարէզ գալիս։

Մայիսի 29-ին և 30-ին Պետական Դումայում Եւլոգիյ և Միտրոֆան կղերականները և ծայրայեղ աջակողմեան Շեչկով մտցնում են առաջարկութիւն այն մասին, որ դաւանական և եկեղեցական յանձնաժողովի կազմը փոփոխութեան ենթարկվի, որովհետև, նրանց ասելով, «յանձնաժողովի անդամների մեծ մասը «փչացած» մարդիկ են, ուստի փոխելով կազմը, դրանով փրկված կը լինի եկեղեցին. նրանք առաջարկում էին մտցնել յանձնաժողովի մէջ տգէտ գիւղացիներ։ Յանձնաժողովի նախագահ՝ կագետ Կարաուլովի և հոկտեմբերեան Լրվովի տուած բացատրութիւններից պարզվում է, որ նրա անդամներին վերագրված յանցանքը կայանում է նրանում, որ «կրթված մարդիկ» են, որ յանձնաժողովի անդամների այդ մեծամասնութիւնը բաղկացած է օրթոդոքս քահանաներից, որոնք պաշտպանում են եղել ներքին գործերի մինիստրութեան առաջարկած ծրագիրը։

Այդ բացատրութիւնից յետոյ Պետական Դուման մեծամասնութեամբ մերժում է Եւլոգիյ եպիսկոպոսի և ընկերների առաջարկը։ Սակայն—գրում է Պետական Դումայի անդամ Դէրբասիմովը «Баку» թերթում (տես № 88)—ի նպաստ Եւլոգիի խաւարամիտ և յետադէմ առաջարկութեան «ձայն տուեցին ծայրայեղ և չափաւոր աջակողմեանները, հոչակաւոր «բաղնիսական» Զէլիշչեվը և դաշնակցական Սաղաթելեանը։

Շնորհաւորում ենք։ Սակայն շատ էլ զարմանալի չենք գտնում, եթէ ի նկատի ունենանք, որ դաշնակցականների շարքերը բազմաթիւ նախկին նոր-դարականներով են լցված։

Սաղաթելեան իր հակացողութիւններով, հայեցքներով ոչ միայն ամենաչափաւոր հոկտեմբերեան է, այլ և կղերական. բայց դաշնակցական լինելը մի անգամ վիզն էր ընկել և նպաստում էլ էր Պետական Դումա գնալուն։ Նոյն կերպով պէտք էր բացատրել, որ պրոկուրօրի պաշտօն կատարող Մ. Տիգրանեանը յանկարծ յայտնվեց իբրև թուանդ դաշնակցական և աջողեցրեց ցատկել դէպի Պետական Դուման։

*

Կան մարդիկ, և, դժբաղդաբար, մեր ժամանակի մէջ, որ չունենալով սեփական խելք և ձեռնհասութիւն, աշխատում են կատարել այն դերը, որ ժողովուրդը շատ գունաւոր կերպով կնքել է «հալանչի փահլէվան» կամ «տակի մասխարա» անունով։ Այդպիսի մարդկանց մէկն է և Տիգրան Զաւէնը։

«Վտակ» թերթի լարախաղացների համար նա կատարելապէս «տակի մասխարի» դեր է կատարում։ Հէնց որ «Վտակը» մի անհեթեթ, անճոռնի բան է գրում «Մշակի» մասին, նա իսկոյն արձագանք է տալիս, որովհետև նա չէ կարողանում մարսել այն, որ «Մշակը» ցոյց տուեց, թէ «Երկրի Ձայնը» կոչվող թերթը որքան տգէտ է, որքան անգիտակ այն երկրին, որի մասին խօսում է, հասցնելով այդ տգիտութիւնը մինչև այն աստիճանի, որ չը գիտէ թէ Թիւրքիայում քանի հայ բողոքական կայ...

«Մշակի» № 119-ում տպված մի ներքին լուրի առիթով Միհրանին սպանողների դատապարտութեան մասին «Վտակը» շտապել էր յայտնել, որ «Մշակը» որպէս թէ մահվան պատժի կողմնակից է։ Դա, ի հարկէ, դիտաւորեալ ինսինուացիա էր։ Թէ «Մշակը» տասնեակ տարիների ընթացքում քարոզել է մահվան պատիժը վերացնելու գաղափարը, դա գիտէ ամեն մի մարդ, որ առիթ է ունեցել կարդալու «Մշակը»։ Մենք մեր յիշեալ ներքին լուրի մէջ կամեցել էինք միայն մերկացնել այն փարիսեցիութիւնը, որ գործ են դնում վտակականները։ Մենք ասում ենք, որ եթէ դուք անկեղծօրէն պաշտպան էք մահապարտի ջնջման գաղափարին, ապա ինչո՞ւ չէք բողոքել և չէք բողոքում այն տէրրօրի դէմ, որ գործադրվել է Միհրանի վերաբերմամբ։ Մահվան պատժին դէմ լինողը պէտք է դէմ լինի նաև ամեն մի սպանութեան, ամեն մի տէրրօրի։

Եւ «Երկրի Ձայնը» նոյնպէս իր մասին փաթաթան շինելով «Վտակի» այդ դիտաւորեալ քսութիւնը, շատ լաւ հասկանալով նրա նպատակը, աքնում է արդէն ցոյց

տալ, որ «Մշակը» գլորվում է դէպի անկումն։

Ոչ, «մեր խելօք աղբար» պ. Տիգրան Զաւէն, այդ ձեզ-պէսներն են, որոնք գլորվում են դէպի կորուստ, ուր տանում է յագուրդ չը ստացած սին փառասիրութիւնը և մեծամտութիւնը։ Մենք միշտ քարոզել ենք և կը քարոզենք ջնջումն ամեն տեսակ ժահապատժի, դիմումն արդարադատութեան և օրէնքի։ Մենք միշտ քարոզել ենք, որ կախաղանը, ծեծը, սպանութիւնը, տէրրօրը անկարող են սպանել գաղափարը, համոզմունքը, որ ամեն մի տէրրօր, սպանութիւն, լինի նա կառավարութեան կամ այլ կողմից, միշտ ծնում է նոր տէրրօր և սպանութիւն։

«Վտակը» կամենում էր բանսարկել, որ Միհրանի դէմ սպանութիւն փորձողներին կարելի է ներել, որովհետև Միհրանը պարապել է կեղեքումներով։ Մենք մեր նկատողութիւնով ասել ենք. ունեցէք ամենքի վերաբերմամբ մի կշիռ, մի չափ։ Դատապարտեցէք և նրանց, որոնք կամեցան ըսպանել Միհրանին, սպանեցին Տէր-Օհանեանին և Արփիարին։

Բայց «խելօք աղբար» Զաւէնները դժուար թէ կարողանան հասկանալ այսպիսի մի տարրական ճշմարտութիւն։ Նրանց միտքը դեռ այնքան մթագնած է այն կսկիծից, որ Պարիզի Թիւրք-դաշնակցական կենդրէսը այնքան սև ապերախտութիւն է ցոյց տուել դէպի այնպիսի մի նշանաւոր գործիչ, ինչպիսին պ. Զաւէնն է, որ առաջինն է յղացել (sic) Թիւրք-հայկական համերաշխութեան գաղափարը, չը հրաւիրելով նրան մասնակցել այդ կենդրէսին (և «Մշակը» ևս, աւաղ, նոր ճշմարտութիւնը զլացել է խոստովանել), որ չեն կարողանում հասկանալ մի ամենապարզ խօսքի նշանակութիւնը։

Ի վերջոյ, հարկ ենք համարում յայտնել, որ Տիգրան Զաւէն թոյլ է տուել իրան մի խայտառակ ստախօսութիւն, ասելով թէ «Մշակը» ներկայումս եռանդագին աղաղակում է՝ «կեցցէ կախաղանը, կեցցէ ժահապատիժը...»։

Ձեր բազմաթիւ բացասական յատկութիւնների վրա ստախօսութիւնը աւելացնելը դժուար թէ ստիպէ ապերախտ դաշնակցականներին և երիտասարդ Թիւրքերին գնահատելու ձեզ ապագայ կենդրէսի համար, իբրև առաջին ներշնչողը հայ-Թիւրքական համերաշխութեան մտքի (մի միտք, որ, ի դէպ է ասել, արծարծել էր դեռ հանգուցեալ Գ. Արծրունին)։ Հաւատացէք, որ ստախօսութիւնը չէ որ մարդկանց առաջ ճանապարհ է բանում, այլ շիտակութիւնը և համեստութիւնը։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Մոսկվա, 29 մայիսի

Հանգուցեալ Արիմանի բարիւիէֆները պատրաստել եմ, որոնց մի օրինակն ուղարկում եմ յարգելի խմբագրութեանդ, առ այդ խնդրելով ձեզ դրա մասին ձեր կարծիքը և, եթէ կարելի է, մի փոքր ծանուցումն տպագրէք ձեր թերթի մերձակայ համարներից մէկում։

Հարկ եմ համարում յայտնել, որ, իբրև կեանքի ապահովութիւնից զուրկ ուսանող, այդ գործից ստացածս արդիւնքը որոշ չափով կամոքէ իմ նիւթական վատ վիճակը (գինն է 1 ր.)։

Շուտով կուղարկեմ յարգելի խմբագրութեանդ հանգուցեալ Սմբատ Շահազիզեանի դիմարձանը։

Իմ հասցէն՝ Москва, Императорское училище живописи, Ваянія и Зодчества, противъ почтамта. Студенту Ваятелю Вагаршакъ Меликъ-Акобяну.

Վաղարշակ Մէլիք-Յակոբեան

Ո՞Վ Է ԿԵՂԾԱՐԱՐԸ

(Նամակ խմբագրութեան)

«Վտակականները»...

Հնազանդ իրանց պապենական աւանդին՝ դարձեալ մի կատաղի արշաւանք են սկսել «Մշակի» դէմ։

Գոռում, գոչիւն, մի վայրենի ժխոր են բարձրացրել նրանք... Գլուխ են ուռեցնում ու գլուխ տրաքացնում, թուղթ են մրոտում ու թուղթ փչացնում... Վերջապէս մորթուց ելնում են «Մշակի» ղեկավարներին բռնելու «կեղծարարութեան» մէջ, մի բան, որի հմտավարժ հեղինակները՝ միայն իրանք են ու իրանց համախոհները։ Բաւական է այստեղ յիշել անցեալ տարի Շուշու թեմական դպրոցում կատարված իրողութիւնների ու զօկումենտների այն անխիղճ աղաւաղումները, որ արել են նոյն «վտակականները» յանձին Արտաշէս Մելքոնեանի ու նման գրչակների.... Ինձ ասեն զուցէ՝

— Այդ հնումն է եղել, խօսիր ներկայից...

«Վտակի» № 102-ում՝ պ. Սագանը՝ իր «Մի բացատրութեան» մէջ՝ ասում է. «Սովորութեանս համաձայն՝ մի բաց նամակով գրում եմ.*) «... Վաղը տեղի կունենայ գաւառապետ Աւալիանու (վրացի) հանդիսաւոր թաղումը... Դեռ բոլորովին **) չը պարզված թէ սպանութիւնը ում գործն է և ինչ ազգի է պատկանում սպանողը՝ չը գիտեմ ինչո՞ւ թուրքերը զայրացել են, որ հայերը սպանութեան վայրը թուրքաց մասն են ընտրել»։

Այս ասում է պ. Սագանը։

Այժմ լսենք թէ ինչ է ասում նոյն «Վտակի» *) գրողներից մէկը, որ իր աչքով տեսել ու ստուգել է Սագանի ձեռագիր նամակները։ Ահա.—«... պ. Սագան իր ուղարկած տեղեկութեան մեզ հեsшfrfhr մասը խմբագրած է եղել այսպես (ընդգծումներն իրանն են).—«Դեռ չը պարզված թէ ով և որ ազգի է պատկանում սպանութիւն գործողը—թուրքերը խստիւ զայրացել են, որ հայերը սպանութեան վայրը թուրքաց մասն են ընտրել»։

Այս էլ պ. «Ընթերցողն» է ասում, որ օգտվելով «Մշակի» հրաւէրից, անձամբ գնացել. ստուգել է խմբագրատան մէջ գտնված նամակները։

Եւ զուրս է գալիս հետևեալը, որ պարոն Սագանը իր տուած լուրի մէջ «բոլորովին» և «չը գիտեմ ինչու» բառերը գրած չէ եղել, սակայն ճգնում է «հաւատացնել» հակառակը, այսինքն թէ... եղել է ուրեմն... Սագանը կեղծում է. մանաւանդ որ մի տեղ էլ ասում է.—«Ես գրել եմ «մարդասպան» («ոճրագործ» բառի տեղ. Վ.), այն ինչ այդ էլ կեղծիք է։ Հէնց իր Սագանի տուած «բացատրութեան» մէջ՝ պարզ գրած է սպանողը և ոչ թէ մարդասպանը։ («Տես «Վտակ» № 102, երես 4, սիւնակ I, տող 8-րդ, ներքևից)։

Այս տեսակ ափաշկարա անճշտութիւններ ասելու համար պէտք է (առնուազը) minimum սագանական «ազնուութիւն» և maximum խուժանապետի ներշնչած զուտ զօչիական «քաջութիւն» ունենալ։ Ուրիշ... Ոչինչ։

Պարոններ!

Փառք Աստուծու, չափահաս մարդիկ եմ, կարծում եմ ապուշութեան հիւանդութիւն էլ չունեմ **), ինչու չէք ուզում հասկանալ այս տարրական ճշմարտութիւնը. պ. Սագանը կեղծիք է կատարել (յայտնի պատճառով), իսկ դուք, որ նրան հովանաւորել էք՝ աւելի մեծ։

Այդ գիտեն գործի իսկութեան բոլոր ծանօթ ու տեղեակ մարդիկ, գիտէք և դուք, «ազնիւ ազգայիններ», բայց դեռ շարունակում էք «ազնւաբար» կեղծել ու խաբել։

Ուրեմն՝

Կեղծարարներ ու խաբեբաներ!

Էլ կանչկրտոցի ի՞նչ կարիք կայ.

Այդ ում էք շշմացնել ուզում։

Գանձակ Վալէնտ

*) Բերում ենք կրճատումներով, մեր «ազգային փրկիչների» համար «հետաքրքրական» դարձած մասը միայն։ Վալէնտ

**) Ընդգծումները իմն են։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ա Ի Ս Տ Ր Ի Ա

Սօցիալ-դեմօկրատների աղմկայոյզ կօնգրէսը Բօսնիայում.—Սարայեվոյում պէտք է կայանար Բօսնիայի սօցիալ-դեմօկրատների կօնգրեսը։ Բայց արտասահմանից եկող դելեգատներին կայսրան հասնելուն պէս կալանաւորում է աւստրիական ոստիկանութիւնը և արտաքսում Սարայեվոյից։ Ոստիկանութեան կողմից ձեռք առնված այդ միջոցների ազդեցութեան տակ կօնգրէսը հէնց սկզբից և եթ չափազանց աղմկալի բնաւորութիւն ստացաւ։ Մի շարք ճառախօսներ իրանց զայրոյթն էին յայտնում օտար երկիրների դելեգատների արտաքսման առիթով։ Սակայն ճառերից մէկի ժամանակ կառավարութեան ներկայացուցիչը յանկարծ տեղից վեր է կենում և յայտնում. «Ես չեմ թոյլ տայ ադմինիստրացիայի վրա յարձակվել։ Յայտնում եմ կօնգրեսը արձակված»։

Կօնգրեսի նախագահը պահանջում է արձանագրութիւն կազմել, բայց ոստիկանական օֆիցէրը զայրացած նկատում է. «Ես կը սովորեցնեմ բանւորներին լռել»։ Այդ խօսքերը աւելի ևս զրգռեցին ժողովականներին։ Անհանդուրժելի աղմուկ, սուլոց բարձրացաւ, լսվեցին սպառնական ձայներ։ Հազիւ էր աղմուկը քիչ լռել, երբ կօնգրեսի ընակարանը ներս խուժեց զինված ոստիկանութիւնը։ Նրանց առաջնորդող ոստիկանական օֆիցէրը հրամայում է. «Զարդեցէք սրանց, ես սրանց ցոյց կը տամ թէ ինչպէս յեղափոխութիւններ կատարել ու կօնգրեսներ գումարել»։

Այդ ընդհարումը յուզմունք է առաջացրել ամբողջ Բօսնիայում։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳՐ. ԳՈՐԾԱԿԱԼ.

Ներքին

9 յունիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Վեց ամսով երկարում է, մինչև 1908 թ. դեկտ. 6-ը, Մոսկվա քաղաքի և Մոսկվայի նահանգի արտակարգ պահնորդական դրութիւնը։

Գլխաւոր ինտենդանտի օգնական գ.-լ. Պոլեակով նշանակված է ինտենդանտական վարչութեան կառավարիչ և գլխաւոր ինտենդանտ։

Կիէվի զինուորական շրջանի զօրահրամանատարի օգնական գեներալ Շմիդտը նշանակվում է Ստեպի գեներալ նահանգապետ, Օմսկի շրջանի հրամանատար և սիբիրեան կօզակային գնդերի նակազնոյ ատաման. առաջին զօրաբանակի հրամանատար գեներալ բարօն Զալցը՝ Կիէվի շրջանի զօրահրամանատարի օգնական. գեներալ Նիկիտինը՝ առաջին զօրաբանակի հրամանատար և գ.-լ. Կաշէրնինովը՝ 14-րդ զօրաբանակի հրամանատար։

Մեծ Իշխան Կօնստանտին Կօնստանտինովիչը վերադարձաւ Ռուսաստանում կատարած իր ճանապարհորդութիւնից։

Բարձրագոյնս բացատրված է, որ ս. Ալէքսանդր Նէվսկու ադամանդակուռ շքանշանը կարող է տրվել միմիայն Նորին Մեծութեան հաճութեամբ։

ՈՒՖԱ։ Առաւօտեան փողոցում, ծառայութեան գնալու ժամանակ, սպանվեց կայարանի դեպօյի կառավարիչ Կուրակինը։

Արտաքին

6 յունիսի

ԲՕՄԲԷՅ։ Օրէնսդրական ժողովում նահանգապետը ճառ արտասանեց, որով յայտնեց, որ կառավարութիւնը ներկայումս զբաղված է այնպիսի միջոցներ մշակելով, որոնցով կարելի լինի հալածել ամեն տեսակ տերրօրիստական ընկերութիւններին, որոնք գրգռում են ազգաբնակութիւնը։ Ամենայն օր մղվող ագիտացիային կառավարութիւնը չէ կարող լուռ հանդիսատես լինել։ Կառավարութեանը հաւատարիմ բոլոր ինդուսները դատապարտում են անիշխանական մեթօդները։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ԲԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ԲԱԼԱՆԹԱՐ

Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

Հիմնված 1880 թ.

(Կուկիա, Վօրոնցովի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ՝

Բ. Ա. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։

Կ. Մ. ԶԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։

Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆՑ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։

Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։

Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներական, վիրաբուժութեան և միզասեռ.

Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց ծաղկահատ.։

Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.։

ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Ի. ՇՁԵՐԲԻՆԱ—1½—2 ժ. մանկաբարձութեան։

Գ. Բ. ԳՈՒՐԳԵՆՕՎ—12—12½ ժ. կանանց և մանկաբարձութեան։

ԵՐԵԳՈՆԵՐԸ

Ա. Բ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ—6—7 ժ. վիրաբուժ., վեներական, միզասեռ և մորթու հ.

Զնարը 50 կ.։ Զրաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կոնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝

Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Ա. ՔԱԹԱՆԵԱՆ

վերսկսեց ընդունելութիւնը

Ներքին եւ ջղային

Հիւանդների

Պեատիգորսկում, Վերևի բուլվար № 14. տ. իշխ. Գիրէի, Пятигорскъ, Верхній бульваръ, д. кн. Гирей. 30—12

Բժշկուհեան

ՖԵԼԴՇԵՐ-ՄԱՍՍԱԺԻՍՏ

Ա. Գ. ԵՍԱՅԵԱՆ

Ֆէլդշէրական ամեն տեսակ պարտականութիւններ կատարում է իր և հիւանդների տանը. կաշուի տակ սրսկումներ, վիրակապումներ, գիշերային հսկողութիւն ծանր հիւանդի մօտ, հիւանդին ուղեկցումներ և այլն։ Ընդհանուր և տեղական մասսաժ, մանագիտական մասսաժ փորկապութեան դէմ, մասսաժ ներքին գործարանների, աղիքների համար։

Ընդունելութիւնը 4—5 երեկ., ամեն օր, Եկատերինինսկայա փող. (8 սպ.) № 3. (Ե. Հ. Կ.) 6—3

ԲԱԳՈՒԻ ՀԱՑՈՑ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

հողային սեկցիան նպատակ ունենալով հիմնել մանր վարկի ընկերութիւններ քաղաքներում և գիւղերում (գիւղական բանկեր), սրանով յայտնում է պ. պ. ուսուցիչներին և կողմնակի անձանց, որ պ. Յ. Տէր-Ստեփանեանը (Тифлисъ, 1-ая Тумановская ул., № 13)

Զրիաբար

ուսուցանում է յունիսի 15 ից այդ բանկերի հաշուապահութիւնն ու գործավարութիւնը. նմանապէս ՀՐԻ բաժանում է զանազան ձեռնարկներ, բլանկներ և գրքեր։ Ցանկացողներին խնդրում ենք դիմել պ. Յ. Զ. Տէր Ստեփանեանին։

Նախագահ հողային սեկցիայի՝

Կ. Խատիսեան

Քարտուղար՝ Յ. Յակոբջանեանց

(Օ. Մ.) 3—1

Գաշիանեան օրիորդաց դպրոցի հոգաբարձութիւնը

յայտնում է ի գիտութիւն հասարակութեան, որ իր խնամքին յանձնված դպրոցում աղջկանց հետևեալ դասարաններում.—Առաջին (I տարի ուսման) և Երկրորդ (II տ. ուսմ.) պատրաստական դասարաններում. Առաջին (IV տ. ուսմ.) և Երկրորդ հիմնական և զուգընթաց դասարաններում (VI տ. ուսմ.)։

Համաձայն ծխական ժողովի որոշման ուսման վճար նշանակված է Առաջին պատր. դասարանում տարեկան 40 (քառասուն) ռուբլի, մնացած դասարաններում 35 ռուբլի։ Այս տարի ՁՐԻԱՎԱՐԺ աշակերտուհիների ընդունելութիւն չը կայ, որովհետև դպրոցիս ձրիավարժ աշակերտուհիների թիւը որոշված քանակից արդէն անցած է։

Խնդիրներ ընդունվում են առաւօտեան ժամը 9—11½ ժ. դպրոցում՝ մինչև յունիսի 10-ը, որից յետոյ «Մշակի» խմբագրատան մէջ՝ հոգաբարձութեան նախագահ պ. Հ. Առաքելեանի մօտ։

Նոր ընդունվող աշակերտուհիների քննութիւնները նշանակված են օգոստոսի 27-ից։

Նախագահ հոգաբարձութեան՝ Հ. Առաքելեան

(Հ. Ե. Հ.) 3—3

ԱԼՄԵԶԱ

Կովկասի և Անդրկասպեան երկրի միակ ներկայացուցիչը Ի. Ա. Ախօրաձէն է։ Գլխաւոր պահեստ և գրասենեակ «Ալմեզա»-ի

Тифлисъ, Пушкинская ул. № 15.

Գրաս. Թիֆլիս, Պուշկինսկայա փող. տեսչ., վիրաբ. բժ. № 3475

ԱՏԱՄԻ ՅԱՒԸ

ՇՈՒՏ հանգստացնելու

եւ ատամն ու լնդերը ամրացնելու

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԻՋՈՑՆ Է

ԱԼՄԵԶԱ

ՇԱՏ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

յուցահանդէսներում նուէրների է արժանացել

ԱՂՔԱՏՆԵՐԻՆ ԶՐԻ

ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆ

Այդպիսիներին խնդրում ենք դիմել Ախօրաձէի դրասենեակը,

Пушкинская. 15.

Օտարաղաղացիներից կանխավճար ստանալով ուղարկում ենք վերադիր վճարով,

Դեղատներին զեղչ

Փոքրածակ. սրուակը 40 կ. Իսկական սրուակը 1 ր. 20 կ.

Գրաս. և պահեստի բաժանմ. Баку, Старо-Полицейская, № 14. Հեռագիրների հասցէ. Тифлисъ, Ахобадзе. (Հ. 2.) 15—9

ԲԱՐՁՐ ՏԵՍԱԿԻ

ԿՕՇԿԵԶԷՆ

Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՄԵԽԱՆԻԿ. ԱՐԴԻՒՆԱԲ. ԸՆԿ.

Ամեն տեսակ մօդային ձևերի. գտնվում է բոլոր յայտնի մագազիններում։

ФАБРИЧНОЕ КЛЕЙМО

С.ПЕТЕРБУРГЪ

Իսկականը այս կնիքն ունի իր վրա։

ԳՈՒՄԱՐՈՎ ՎԱՃԱՌՔԸ

կատարում է

„ԼԷՕՊՕԼԴ ՆԵՅՇԵԼԼԵՐ“

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆԸ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ ՄՕՍԿՎԱՅՈՒՄ ՐԻԳԱՅՈՒՄ ԿԻԵՎՈՒՄ

ԽԱՐԿՕՎՈՒՄ ՕԴԵՍՍԱՅՈՒՄ ՐՈՍՏՕՎՈՒՄ Դ/Վ ԿԱԶԱՆՈՒՄ

ԵԿԱՏԵՐԻՆԲՈՒՐԳՈՒՄ ԻՐԿՈՒՏՍԿՈՒՄ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ՏԱՇԿԷՆՏՈՒՄ

Նիժէգօրօդեան տօնավաճառում

Իբբիտեան տօնավաճառում

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԸ ԳՏՆՎՈՒՄ Է ԵՐԵՒԱՆԵԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԻ ՎՐԱ

ԱՅԴՏԵՂ ԿԱՑ ՊԱՀԵՍՏ ԿԱՇՈՒԵԴԷՆԻ

Ռուսական և արտասահմանեան արդիւնաբերութեան

ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐԻ

Ռուս-ամերիկական ռետին. մանուֆակտուրային ընկերութեան

Կրեմ եւ Ապրետուրա կօշկեղէնի համար

Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՄԵԽ. ԱՐԴԻՒՆԱԲ. ԸՆԿԵՐ. (Հ. 4.) 100—35

Типографія „Экономія“ Ав. Мугдусіакопова съ С-ми. Большая Ванкская ул. № 3.